МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Матеріали науково-практичної конференції
Київ, 28 червня 2011 р.

Київ
Видавець Ліпкан О.С.
2011

УДК 34(477)
ББК 67.9(4Ук)7я7
А 437

А 437 **Актуальні проблеми державотворення** : матеріали науково-практичної конференції (Київ, 28 червня, 2011 р.). — К.: ФОП Ліпкан О. С., 2011. — 74 с.

ISBN 978-966-2439-23-6

У збірнику знайшли відображення результати науково-практичного пошуку викладачів, здобувачів та курсантів Національної академії внутрішніх справ та інших вищих навчальних закладів щодо бачення актуальних проблем державотворення та шляхів їх розв'язання.

Збірник розрахований на викладачів, здобувачів, слухачів і студентів навчальних закладів юридичного профілю, а також працівників органів державної влади.

УДК 34(477)
ББК 67.9(4Ук)7я7

ISBN 978-966-2439-23-6

© О. С. Ліпкан, 2011

ЗМІСТ

БЕЗПЕКОЗНАВСТВО

ІНТЕРЕСИ ДЕРЖАВИ: ІНТЕГРАЛЬНА КАТЕГОРІЯ БЕЗПЕКОЗНАВСТВА І ДЕРЖАВОЗНАВСТВА 7
ЛІПКАН Володимир Анатолійович,
професор кафедри управління в ОВС
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ 10
ГНИЛИЦЬКА Лариса Володимирівна,
доцент кафедри обліку
підприємницької діяльності
ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана»,
кандидат економічних наук

БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 13
МАКСИМЕНКО Юлія Євгенівна,
старший викладач кафедри теорії та
історії держави і права НАВС,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРОРИЗМУ (В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ) 15
РИЖОВ Ігор Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ТА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 17
Білокінь Руслан Михайлович,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 227 КК УКРАЇНИ **19**
Гулявська Уляна Василівна,
викладач кафедри кримінального права та процесу
юридичного інституту
Київського міжнародного університету

ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ ЕКСТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ **23**
Макаров Марк Анатолійович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ЕКСТРАДИЦІЄЮ ОСОБИ **25**
Мотиль Віктор Іванович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

ОКРЕМІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ **27**
Назаров Віктор Володимирович,
завідувач кафедри повітряного. космічного та екологічного права
Юридичного інституту Національного авіаційного університету
доктор юридичних наук, доцент,

ПОДАННЯ ОРГАНУ ДІЗНАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ **29**
Ринда Володимир Володимирович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ **31**
Рожнова Вікторія Василівна
професор кафедри кримінального процесу НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИТЕРІЇ ЗАКОННОСТІ ТА ОБГРУНТОВАНОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА І СВОБОДИ ОСОБИ **34**
Сичук Микола Миколайович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

ДО ПИТАННЯ ПРО НАБРАННЯ ЧИННОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОМ **36**
Щериця Світлана Іванівна,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ **39**
Федоренко Юрій Сергійович,
Національна академія внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ **42**

Вац Віра Михайлівна,
ад'юнкт кафедри управління в органах внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ

ВИЛУЧЕННЯ РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ **44**

Дьоміна Ольга Олександрівна,
здобувач кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ **47**

Баскаков Володимир Юрійович,
здобувач Національного університету біоресурсів і природокористування України

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ **49**

Тунік Андрій Володимирович,
аспірант юридичного інституту Національного авіаційного університету

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ..... **52**

Владикін Олександр Насирбекович,
здобувач НАВС

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ ДИСТРИБУЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ДОГОВОРІВ ДОРУЧЕННЯ **54**

Ковтуненко Віталій Володимирович,
здобувач НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФОТО-, КІНО-, ТЕЛЕ- ЧИ ВІДЕО ЗЙОМОК В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД КЛАСИФІКАЦІЇ МІСЦЬ ТА СПОСОБІВ ЇХ ПРОВЕДЕННЯ **56**
Орел Інна Вікторівна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

ДОГОВІР ПРО СТВОРЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ **59**
Паточнова Валерія Валеріївна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КАСАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ **61**
Романенко Тетяна Андріївна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

СПІРНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ **63**
Соболєв Дмитро Володимирович,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

ВИЗНАННЯ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ УКЛАДЕНИХ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ УДАВАНИМИ **66**
Сушак Валерія Валерійовича,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

АНОНС **69**

БЕЗПЕКОЗНАВСТВО

ІНТЕРЕСИ ДЕРЖАВИ: ІНТЕГРАЛЬНА КАТЕГОРІЯ БЕЗПЕКОЗНАВСТВА І ДЕРЖАВОЗНАВСТВА

ЛІПКАН Володимир Анатолійович,
професор кафедри управління в ОВС
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

Здійснений мною аналіз сучасних безпекових досліджень, а також розвідок в галузі теорії держави і права довів, що більшість дослідників, сповідуючи концепцію примату прав людини, спрямовують власні пошуки у концептуально заздалегідь визначеному напрямі. Так, в рамках безпекознавства головний акцент робиться на балансі інтересів об'єктів національної безпеки, натомість в рамках теорії держави і права головний наголос робиться на теорії права, а сама теорія держави — державознавство в Україні абсолютно не розвиваються.

За таких умов постають дві наукові проблеми:

1) дальший розвиток безпекознавства як загальної теорії безпеки, про що я написав вже багато, і нагальність чого було підтверджено під час мого навчання в 2011 в Університеті Делаверу за програмою «Політика безпеки США»;
2) розвиток державознастава — теорії держави.

Нині важко знайти науку, об'єктом якої б була держава, і це незважаючи на те, що саме держава за сучасних умов дальшої десуверенізації відіграє роль невтамовного поборника самоідентичності нації, захищаючи права титульного етносу і тих національних меншин, котрі виявили бажання розвиватися і процвітати в рамках певної нації.

Більше того, детальний аналіз теорій держави дав можливість висновувати, що жодна з них нині не відповідає справжньому змісту та функціям держави на сучасному етапі, адже основоположними принципами держави мають стати забезпечення безпеки та розвитку інтересів особи, суспільства і держави через ефективне функціонування державних і недержавних інсти-

туцій, об'єднаних спільними завданнями та функціонуючих відповідно до певних принципів.

Держава і право функціонують і виникають саме тому, що забезпечення безпеки є найголовнішою функцією функціонування об'єкта на цій планеті. Немає безпеки — немає нічого живого, натомість без права і без держави живі істоти цієї планети існувати можуть. Отже, безпека є тим явищем, яке спонукає живі істоти, тобто людей, утворювати механізми її реалізації, одним із них виступає держава і право.

Проблема є багатошаровою і я надалі розвиватиму її в своїх публікаціях і на рівні монографічних досліджень, навчальних посібників.

У рамках даної статті, і поданого вище розуміння можна говорити про потребу подальшого виокремлення інтересів держави, як самостійного елемента системи національних інтересів.

Також хотів згадати і про виділення сучасними дослідниками різних значень терміну «**держава**»: *у субстанційному* значенні держава — це організоване в певні корпорації населення, що функціонує в просторі і часі; *в атрибутивному* — це устрій певних суспільних відносин, форма держави, офіційний устрій конкретного суспільства; *в інституційному* — це апарат публічної влади, державно-правові органи, що здійснюють державну владу; *у міжнародному значенні* — суб'єкт міжнародних відносин, єдність території, населення і суспільної влади.

Таким чином, синтезуючи дані значення, а також, зважаючи на проаналізовані нами теорії держави, виділю наступні **атрибутивні компоненти держави**:

1) простір — територія;
2) час;
3) офіційний устрій держави — конституційний лад;
4) устрій суспільних відносин — національні традиції, спосіб життя;
5) форма держави;
6) апарат публічної влади — органи державної влади: законодавчі, виконавчі і судові;
7) єдність влади населення, суспільства і держави.

Думаю, що це і має бути дороговказом на шляху вироблення концепції державної безпеки, основні компоненти якої мають стати об'єктами державної безпеки.

Наступним компонентом алгоритму формування концепції державної безпеки є дослідження **інтересів держави** як самостійного об'єкта національної безпеки. на мою думку, до даних інтересів слід віднести наступні:

- верховенство права;

- збереження територіальної цілісності;
- захист демократичного конституційного ладу і національної державності;
- соборність української держави;
- захист форми держави: захист форми правління, форми устрою та форми державно-правового режиму;
- ефективне функціонування органів державної влади;
- забезпечення державного суверенітету;
- недоторканність державних кордонів;
- кофункціонування державних інститутів і громадянського суспільства;
- інноваційний розвиток держави;
- конкурентоспроможність.

Відповідно до визначених інтересів формуються напрями реалізації даних інтересів, в рамках чого здійснюється виявлення різноманітних чинників, що можуть різним чином перешкоджати реалізації даних інтересів (загрози та небезпеки), на підставі і з урахуванням чого і формується політика державної безпеки.

Хочу підкресли, що не можемо говорити про загрози державній безпеці, доти, доки не будемо мати легітимовані інтереси держави, які, у свою чергу, є похідними від об'єктів державної безпеки. Адже загрози не існують самостійно у просторі і часі, вони є іманентними системі безпеки, так само як і інтереси. Без інтересів не існує загроз, бо нічому загрожувати, так само не може бути інтересів, якщо немає об'єкта, котрий мусить їх мати.

Висновуючи, можу запропонувати власне бачення алгоритму формування **політики державної безпеки = інтереси держави + напрями реалізації інтересів держави + загрози інтересам держави**.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

ГНИЛИЦЬКА Лариса Володимирівна,
доцент кафедри обліку
підприємницької діяльності
ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана»,
кандидат економічних наук

Однією з найважливіших складових забезпечення економічної безпеки в умовах сьогодення виступає інформаційне забезпечення. Пояснюється це, в першу чергу, змінами в суспільстві, що поступово перетворюється з індустріального на інформаційне, в якому виробництво та обіг інформації стає однією з головних ланок економіки [1]. На відміну від недалекого минулого, коли конкурентоспроможність підприємства визначалася його здатністю виробляти якісну продукцію та грамотно її реалізовувати, нині його місце на ринку значним чином залежить від вміння захищати свою ділову, комерційну, технологічну інформацію та вести ефективну роботу щодо пошуку нових джерел інформації з метою формуванню стратегії і тактики протидії загрозам діяльності підприємства та його сталому розвитку.

Центральне місце у складі інформаційного забезпечення системи економічної безпеки відводиться обліково-аналітичному забезпеченню (ОАЗ). Зміст обліково-аналітичного забезпечення визначається галузевими особливостями діяльності підприємства [2], його організаційно-правовою формою функціонування, обсягом і ступенем диверсифікації фінансово-господарської діяльності та низкою інших умов.

Механізм обліково-аналітичного забезпечення передбачає збір інформації, способи її узагальнення та аналізу, а також технології надання безпосереднім користувачам з метою оцінки рівня та стану економічної безпеки власного підприємства чи його потенційних партнерів та конкурентів, діяльність яких може вплинути на стан безпеки підприємства.

Виходячи з цього, можна визначити основні напрями здійснення обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства:

- діагностика фінансово-господарського стану підприємства з метою упередження його неспроможності (банкрутства);
- оцінка стану та рівня економічної безпеки власного підприємства;
- оцінка стану безпеки та надійності потенційних партнерів підприємства;

– оцінка стану безпеки та визначення стратегії діяльності на ринку конкурентів;
– збереження та примноження матеріальної та фінансової бази підприємства, раціонального та ефективного використання ресурсів підприємства;
– прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності з урахуванням виявлених загроз та небезпек;
– максимально повне інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства в цілому, її окремих функціональних підрозділів;
– сприяння гармонізації інтересів підприємства в цілому як юридичної особи та окремих співробітників як фізичних осіб з метою мінімізації внутрішніх загроз;
– забезпечення захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства.

Оскільки інформаційна база, що формує обліково-аналітичне забезпечення дуже багатогранна, вона потребує певної організації [3]. Під організацією обліково-аналітичного забезпечення розуміють сукупність засобів, способів та прийомів по упорядкуванню та оптимізації облікової та аналітичної інформації.

Схематично структуру обліково-аналітичного забезпечення в системі економної безпеки підприємства можна зобразити наступним чином.

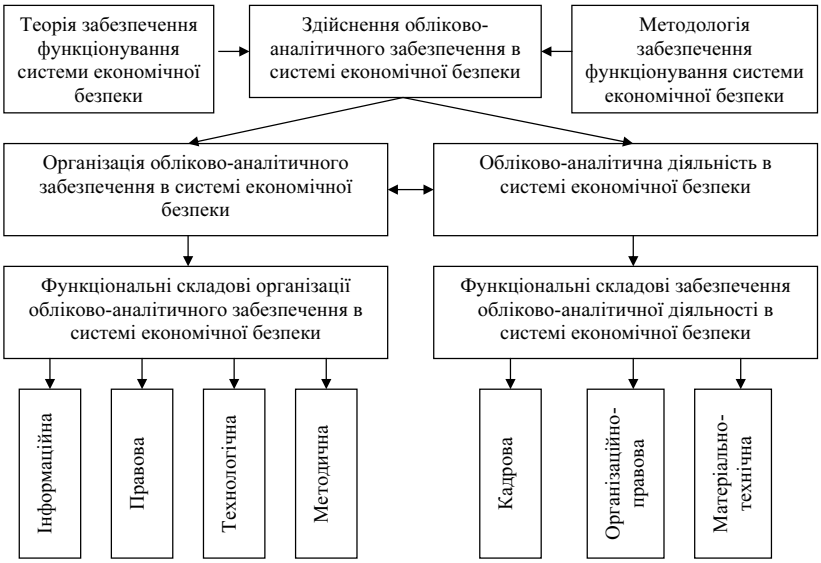

Розглядаючи обліково-аналітичне забезпечення як невід'ємний компонент забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, можна визначити його функціональні складові: інформаційну, правову, методичну, технологічну.

Висновки:

Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки вітчизняних підприємств має свої специфічні напрями здійснення, без урахування яких, організація на системному рівні безпеки не можливе.

Для організації обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки необхідно забезпечити всі його функціональні складові.

Механізм обліково-аналітичного забезпечення передбачає збір інформації, способи її узагальнення та аналізу, а також технології надання безпосереднім користувачам з метою оцінки рівня та стану економічної безпеки власного підприємства чи його потенційних партнерів та конкурентів, діяльність яких може вплинути на стан безпеки підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гончаренко Л.П. Управление безопасностью: учебное пособие. — М.: КНОРУС, 2010–272 с.
2. Кириченко О.А., Денисенко М.П., Сідак В.С. та ін. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах глобальної фінансової кризи / Монографія. — К.: ІМБ Університету «КРОК», 2010. — 412 с.
3. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. — К.: Лібра, 2003. — 280 с.

БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

МАКСИМЕНКО Юлія Євгенівна,
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права НАВС,
кандидат юридичних наук

Перехід України до нового етапу соціально-економічного розвитку підтверджується інтенсивним та динамічним впровадженням в усі сфері життєдіяльності вітчизняного суспільства інформаційно-телекомунікаційних технологій.

За останніми статистичними даними українці частіше за європейців використовують соціальні мережі як засіб спілкування, отримання нової інформації, безкоштовного використання продуктів інтелектуальної власності.

Незважаючи на те, що коефіцієнт використання Інтернету українцями порівняно з європейцями є набагато меншим, Україна увійшла у п'ятірку країн, інтернет-користувачі яких найактивніше відвідують соціальні мережі. Італія, Німеччина і Франція, де поширення Інтернету у два-три рази вище, значно відстали.

Лідерами по активності у соціальних мережах стали Філіппіни, Чилі та Еквадор, де частка користувачів соціальних мереж від загальної кількості інтернет-користувачів становить відповідно 89%, 88% та 87%. За ними йдуть ПАР (82%) та Україна (81%). На шостому місці — Росія (79%), сьомому — Бразилія (75%), восьмому — Китай (68%).

Високий відсоток користувачів соцмереж також у Великій Британії (59%), США (58%), Іспанії (56%), Італії (54%), Франції (53%). У той же час у Німеччині відсоток користувачів соціальних мереж становить 38%.

За тими ж статистичними даними в Україні частіше соцмережами користуються чоловіки — 54,6%, а жінки відповідно — 45,4%.

Найактивнішими користувачами соціальних мереж виявилися українці віком від 16 до 24 років (43% від загальної кількості), трохи менше люди віком 25–34 роки (33%). Українці віком від 35 до 44 років теж досить активні — 16%. Найменш активна вікова група 45–54 роки — 8%.

У той же час нині відсутнє адекватне законодавство, яке б урегульовувало суспільні відносини у сфері інформаційної безпеки, зокрема в мережі Інтернет. Прийняття Указу Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» 8 липня 2009 року, ратифікація Україною Конвенції Ради

Європи «Про кіберзлочинність» стали важливими та недостатніми заходами забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

Крім декларування важливості та пріоритетності забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки на сучасному етапі правотворчості відсутнє дійсно виважена державна політика щодо забезпечення безпеки користування соціальними мережами.

Більшість розвинених країн встановили правові стандарти користування соціальними мережами, які б унеможливлювали завдання шкоди правам і свободам людини. Так, американська асоціація компаній звукозаписної індустрії RIAA занесла популярну в Україні соціальну мережу «ВКонтакте» в «чорний список» за поширення неліцензійних музичних композицій, оскільки вищезгадана соціальна мережа дозволяє користувачам завантажувати музичні файли без дозволу власників авторських прав.

За даними медіагрупи UniversalMcCann, найбільше українці користуються соціальною мережею Вконтакте — 16,3 млн людей. Мережею «Одноклассники» користується 8 млн. українців, Facebook– 1,43 млн. та LiveJournal– 0,4 млн.

Але в Україні, правоохоронні органи не звертають уваги на порушення прав інтелектуальної власності, використовуючи соціальні мережі для боротьби з іншими правопорушеннями. Так, Головне управління боротьби з організованою злочинністю (ГУБОЗ) МВС України послуговується програмним забезпеченням відомих фірм, розробляє технології, котрі покращують пошук і використання інформації оперативного характеру, що має суворо обмежений доступ з метою збирання даних про правопорушників, їхні зв'язки, минуле, сьогодення і навіть прогнозоване майбутнє.

Крім порушення прав інтелектуальної власності деякі соціальні мережі, зокрема найбільш популярна соціальна мережа «Вконтакте», містять заборонені матеріали, зокрема порнографічні.

Таким чином, статистика порушення кримінальних чи адміністративних справ за порушення інформаційного характеру говорить про недостатньо сформоване правове поле, що унеможливлює захист права і свобод, їх відновлення у разі порушення та найголовніше їх попередження.

Зважаючи, що найактивнішими користувачами соціальних мереж виявилися неповнолітні українці, правоохоронні органи не мають чітко визначених правових підстав блокування сайтів, що містять інформацію негативного характеру, вважаємо за необхідне розробити Програму боротьби з правопорушеннями в соціальних мережах, де б визначались правові підстави боротьби з правопорушеннями в соціальних мережах та превентивна діяльність у зазначеному напрямі тощо.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРОРИЗМУ (в контексті теорії соціального управління)

РИЖОВ Ігор Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент

Тероризм, у всій різноманітності його форм, став одним із самих небезпечних явищ на нашій планеті кінця другого тисячоріччя, тому питання визначення його сутності є вельми актуальним. Науково-теоретичні розробки з проблем визначення понятійного апарату є як у вітчизняній літературі, так і в працях закордонних авторів. З сучасних вітчизняних теоретичних праць інтерес представляють дослідження фахівців із питань розробки стратегії боротьби з тероризмом, зокрема Н.С.Бєглової, В.О.Глушкова, В.П.Ємельянова, В.В.Крутова, В.Ф.Антипенка, В.А.Ліпкана. Сучасний стан визначення понятійного апарату при вивченні тероризму характеризується пропрацьованністю його юридичних аспектів, але з позицій соціології, насамперед теорії соціального управління це питання відпрацьоване не на належному рівні.

Тероризм і терор — поняття родинні, їх поєднує значеннєвий зміст. Не викликає сумніву, що ці терміни відбивають зміст взаємозалежних процесів, в основу яких покладений принцип страху і жаху перед майбутнім. Терор, як організована форма масового страху, уперше з'явився в епоху якобінців і до дійсного часу сформувався як досконалий, перевірений на практиці і підкріплений відповідною теорією спосіб соціального управління. Концепція використання страху як знаряддя влади викладена у творах Марата, Троцького, Каутського (у полемічній суперечці «Терор і комунізм») і багатьох інших ідеологів тоталітарних режимів. Практика спадкування прикладів Французької буржуазної революції більшовицьким урядом радянської України призвела до трагічних наслідків — голодомору, департації, і, як наслідок, частковому знищенню української національної духовності. На думку С.Білоконя «За якобінським зразком ленінська система терору була запроваджена скрізь, де проникала. На Україні з особливою жорстокістю» .

На відміну від поняття «терор», зміст якого знайомий більшості наших співгромадян з курсу історії СРСР, поняття «тероризм» порівняно нове. Його тріумфальному ходу по планеті значною мірою сприяє розвиток засобів масової інформації і поява нових інформаційних технологій, здатних миттєво донести всі жахи терористичного акту до величезної аудиторії, причому не тільки констатувати той чи інший факт, але й у деталях його прокоментувати і показати наслідки, тим самим тиражуючи жах і культивуючи масовий

синдром неадекватного страху. Без цього сучасний тероризм неможливий. Можна стверджувати, що соціально-політичний зміст сучасного тероризму — це утворення неадекватного соціально-психологічного резонансу в суспільстві шляхом багаторазового посилення засобами масової інформації ефекту психологічного впливу одиничного факту насильницьких протиправних дій, або погрози їхнього здійснення задля досягнення політичних (управлінських) цілей.

Тероризм, у нашому розумінні, це процес нав'язування цивільному суспільству, незалежно від принципів його організації, алгоритму соціального управління, або його примусової корекції, шляхом погрози чи проведення антигромадських дій насильницького характеру (репресій і терористичних актів), здатних викликати широкий суспільний резонанс на основі віртуального страху.

Як видно з визначення, мета тероризму як дії, зводиться до спроби корекції алгоритму соціального управління в суспільстві шляхом його залякування. При цьому не має значення про який тип соціального керування мова йде. Це може бути режим влади в суспільстві, світовий порядок або принцип розподілу влади усередині організованої злочинної групи або трудового колективу. Саме подібна ідеологія є основою міжнародного тероризму, що усе частіше заявляє про себе як про глобальний соціальний процес. У цьому випадку, тероризм може розглядатися як реакція деяких опозиційних сил (як правило, на рівні суб'єктів геополітичного масштабу) на несправедливість світового порядку.

Сутність поняття «тероризм» як процесу зводиться зрештою до віри в можливість перебудови світу шляхом використання терористичних методів. Насамперед це використання методу залякування населення, як правило, того, що не має відношення до конфліктуючих, з метою психологічного тиску на більш сильного учасника конфлікту, що зайняв принципову позицію.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ТА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

БІЛОКІНЬ Руслан Михайлович,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

Відповідно до статті 121 Конституції України та статті 5 Закону України «Про прокуратуру» на органи прокуратури покладаються такі види нагляду: нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Окрім цього, відповідно до п. 9 Перехідних положень Конституції України прокуратура продовжує виконувати функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію досудового слідства.

Використання терміну «нагляд» у законодавстві вимагає однозначного розуміння його суті як серед науковців, так і практиків. Проте, в юриспруденції не розроблено загальновизнаного поняття прокурорського нагляду. Не допомагає розібратися в цьому питанні і Великий тлумачний словник сучасної української мови, де є визначення різних видів нагляду (міліцейського, державного, судового нагляду), але немає визначення змісту прокурорського нагляду.

Варто зауважити, що прокурорський нагляд — поняття неоднозначне та різноаспектне. Під прокурорським наглядом, як правило, розуміють самостійний вид діяльності прокурорів по забезпеченню додержання та правильного застосування законів чи ***окрему конституційну функцію держави.***

В дореволюційній Росії (Україна в той час була складовою частиною імперії) під прокурорським наглядом розуміли також сукупність органів прокуратури і посадових осіб цих органів, які здійснюють функції прокуратури.

Окрім цього, прокурорський нагляд – це самостійний курс навчальної дисципліни, самостійна галузь юридичної науки та самостійна галузь права України (хоча з останнім погоджуються не всі науковці).

В теорії кримінального процесу прокурорський нагляд за додержанням законів органами дізнання та досудового слідства розглядають як кримінально-процесуальну функцію, а в окремих наукових працях його називають ще й **принципом кримінального процесу.**

Для більш точного відображення дійсності поняття мають бути «обтесані, обламані, гнучкі, релятивні, взаємопов'язані, єдині в протилежностях». Але варто пам'ятати, що досить широке **р**озуміння поняття суттєво ускладнює використання цього терміну в правозастосуванні та при його дослідженні, адже в окремих випадках доводиться здогадуватись, про що саме та який саме прокурорський нагляд йдеться мова.

Однозначному загальновизнаному тлумаченню поняття прокурорського нагляду допомогло б його законодавче визначення з закріпленням мети, предмету та завдань прокурорського нагляду.

Проте, в період реформування законодавства дискусійним залишається питання щодо функцій прокуратури, адже згідно з Перехідними положеннями Конституції України функція нагляду за додержанням і застосуванням законів та функція досудового слідства зберігається за прокуратурою лише до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

В Концепції реформування кримінальної юстиції, яка затверджена Указом Президента від 15 лютого 2008 року, визначено, що прокуратура в Україні має стати єдиним органом, на який покладається виконання функції кримінального переслідування особи, в тому числі висунення обвинувачення, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та складання обвинувального акта.

Таким чином, реформуванню законодавства, яке регулює прокурорсько-наглядову діяльність, з метою приведення його у відповідність до Конституції України має передувати розробка науково обґрунтованих концептуальних засад щодо функцій прокурорського нагляду.

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 227 КК УКРАЇНИ

ГУЛЯВСЬКА Уляна Василівна,
викладач кафедри кримінального права та процесу
юридичного інституту
Київського міжнародного університету

Як відомо, КК України не містить жодних положень про поняття предмета злочину або правил його встановлення у конкретних складах злочинів. Пленум Верховного суду України, використовуючи словосполучення «предмет злочину» у своїх постановах, не розкриває його змісту, а лише наводить переліки того, що необхідно визнавати предметом злочину у відповідних складах [1]. В теорії кримінального права предметом злочину називають: речі (фізичні утворення) матеріального світу, з приводу яких, чи у зв'язку з якими вчиняється злочин [2, с. 96]; будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу злочину [3, 93]; тощо. Це означає, що законодавець, описуючи той чи інший злочин, в одних випадках вказує на конкретні речі, в інших — на їх ознаки, властивості тощо. Ось і в ст. 227 КК, яка передбачає відповідальність за умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції, йдеться не про якийсь конкретний вид продукції (скажімо, автомобілі, чи пральні машини, чи якісь сировинні матеріали), а про будь-яку продукцію, що не відповідає вимогам щодо її небезпечності, встановленим нормативно-правовими актами.

Аналіз Закону України від 2 грудня 2010 р. «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», яким ст. 227 КК викладена у новій редакції, свідчить про те, що терміни «небезпечна продукція» і «продукція» вживаються у значеннях, визначених Законом України «Про загальну безпечність нехарчової продукції». Згідно зі ст. 1 цього Закону *продукція* — будь-яка речовина, препарат або інший товар, виготовлений у ході виробничого процесу. Це можуть бути якісь хімічні сполуки, фармацевтичні продукти, дитячі іграшки тощо. У Законі «Про відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок дефекту продукції» від 19 травня 2011 р. дається більш широке визначення продукції: — будь-яке рухоме майно, включаючи готову продукцію, сировину та комплектувальний виріб, у тому числі майно, що є складовою частиною іншого рухомого або нерухомого майна.

Треба зазначити, що в законах «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та «Про загальну безпечність нехарчової продукції» йдеться лише про нехарчову продукцію, до якої не включаються: послуги та роботи; харчові продукти, харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки харчових продуктів; продукти тваринного походження; корми, кормові добавки та премікси; живі рослини і тварини тощо.

Відповідно до законодавства України про захист прав споживачів останні (споживачі) мають право на належну якість продукції, її безпеку [4]. При цьому ніяких обмежень щодо виду продукції закон не встановлює. Оскільки харчова продукція може бути також небезпечною для життя, здоров'я і власності, уявляється, що предметом злочину, передбаченого ст. 227 КК, варто було б вважати і харчову продукцію. Тим більше, що диспозиція зазначеної статті не обмежує його лише нехарчовою продукцією.

У той же час, не можна визнавати предметом умисного введення в обіг на ринку України небезпечної продукції речі, виключені із обігу (самогон, наркотичні засоби, твори, що пропагують культ насильства і жорстокості, тощо), ядерні матеріали, будь-яку іншу продукцію у сфері використання ядерної енергії, вироби військового призначення, відповідальність за введення в обіг яких передбачена спеціальними нормами закону про кримінальну відповідальність.

Відповідно до ст. 1 Закону «Про загальну безпеку нехарчової продукції» безпечною визнається продукція, яка за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов використання (у тому числі щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування) не становить жодного ризику чи становить лише мінімальні ризики, зумовлені використанням такої продукції, які вважаються прийнятними і не створюють загрози суспільним інтересам, з урахуванням: характеристик продукції, у тому числі її складу, упаковки, вимог щодо встановлення і технічного обслуговування; впливу продукції на іншу продукцію, якщо вона буде використовуватися разом з нею; попереджень, що містяться на етикетці продукції, в інструкції з її використання та знищення, а також в іншій інформації стосовно продукції; застережень щодо споживання чи використання продукції певними категоріями населення (дітьми, вагітними жінками, людьми похилого віку тощо).

Небезпечною, тобто такою, що є предметом розглядуваного злочину, є продукція, яка не відповідає визначенню терміна «безпечна нехарчова продукція», а саме, становить серйозний ризик — загрозу суспільним інтересам,

що потребує оперативного втручання державних органів, у тому числі таку, наслідки якої не виявляються негайно.

Під суспільними інтересами у цьому сенсі розуміється безпека життя та здоров'я людей, безпечні умови праці, захист прав споживачів (користувачів), захист довкілля.

Предметом злочину, передбаченого ст. 227 КК, може бути лише та продукція (небезпечна продукція), яка не відповідає вимогам щодо безпечності продукції, встановленим нормативно-правовими актами.

Вимоги щодо загальної безпечності продукції передбачені у законах «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, що регулюють відносини в цій сфері.

У випадках, коли міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші вимоги щодо загальної безпечності продукції, ніж ті, що передбачені законами України, застосовуються вимоги міжнародних договорів України.

Доказом небезпечності продукції є її невідповідність національним стандартам, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами. Перелік таких гармонізованих національних стандартів формується центральним органом виконавчої влади з питань стандартизації. Цей перелік станом на 1 січня щороку оприлюднюється шляхом його опублікування у друкованому засобі масової інформації центрального органу виконавчої влади з питань стандартизації (у разі його відсутності — у друкованому засобі масової інформації, визначеному цим органом) та шляхом розміщення на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади з питань стандартизації.

У разі відсутності чи незастосуванні національних стандартів орган державного ринкового нагляду під час доведення того, що продукція є небезпечною, може враховувати в такій послідовності:

1) національні стандарти інших держав щодо забезпечення безпечності продукції, гармонізовані з відповідними європейськими та міжнародними стандартами;
2) регіональні стандарти щодо забезпечення безпечності продукції відповідно до міжнародних договорів України;
3) стандарти України щодо забезпечення безпечності продукції, крім національних стандартів, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами;
4) кодекси усталеної практики із забезпечення безпечності продукції у відповідних галузях;
5) досягнення науки і техніки у сфері безпечності продукції;

6) очікування споживачів (користувачів) щодо безпечності продукції за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов її використання (у тому числі й щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування).

Таким чином, предметом злочину, передбаченого ст. 227 КК, може бути лише така небезпечна, виготовлена в процесі виробництва, продукція, яка не відповідає вимогам щодо безпечності продукції (є небезпечною для життя, здоров'я людей, безпечних умов праці, прав споживачів, довкілля), тобто вимогам, встановленим законами «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про захист прав споживачів», «Про безпечність та якість харчових продуктів» тощо, а також іншими нормативно-правовими актами, виданими у розвиток зазначених законів.

Визначення належності продукції до небезпечної здійснюється органами ринкового нагляду та випробувальними лабораторіями чи іншими організаціями, акредитованими на право проведення таких робіт національним органом з акредитації, на підставі договорів, укладених з ними органами ринкового нагляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про судову практику у справах про хабарництво: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р., п.4; Про судову практику у справах про злочинипроти власності; постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р., п 2; та ін.
2. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Ю. В. Александров, В.І.Антипов, М.В. Володько, О.О.Дудоров та ін.; За ред. М.І.Мельника, В.А.Клименка. — 5-е вид., переробл. та допов. — К.: Атіка, 2009. — 408 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов та ін.; За ред. професорів М.І.Бажанова, В.В.Сташиса, В.Я.Тація. — Київ–Харків: Юринком Інтер–Право, 2001. 416 с.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. (з наступними змінами) (ст. 4).

ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ ЕКСТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ

МАКАРОВ Марк Анатолійович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Необхідність наукового аналізу підстав екстрадиції обумовлена тим, що саме засадничі ідеї, якими керуються учасники відповідної діяльності становлять основу останньої. Іншими словами: без з'ясування певних положень, які є основою екстрадиції, без закладення міцного фундаменту даної форми міжнародної співпраці, подальші роботи з даного напряму не дадуть очікуваного результату.

Серед основних підстав екстрадиції, у першу чергу маємо вказати наступні.

Екстрадиційність злочину означає, що злочин має входити до списку злочинів, за вчинення яких можна вимагати видачі злочинця. *Подвійна підсудність* означає, що для видачі необхідно виконання наступної умови: діяння повинне бути кваліфікованим як злочинне в законодавстві обох країн. *Взаємність* будується на тому, що на підставі поданих у запиті запитуючої сторони запевнень слід очікувати, що в аналогічній ситуації держави будуть діяти подібним чином. *Універсальність переслідування* передбачає, що кримінальному переслідуванню підлягають особи, незалежно від місця вчинення злочину або їх громадянства. *Невідворотність покарання*, який встановлює, що держава, на території якої виявлений злочинець, має або видати його, або передати справу відповідним органам для кримінального переслідування. *Вчинення злочину на території сторони, до якої звернена вимога* — включаючи цей пункт, зацікавлені країни твердо закріпили територіальну юрисдикцію, керуючись при цьому, перш за все, загальновизнаним принципом сучасного міжнародного права — принципом поваги до державного суверенітету. У видачі відмовляється і в тих випадках, коли відповідно до законодавства однієї із сторін кримінальне переслідування не може бути розпочате або вирок не може бути приведений у виконання внаслідок закінчення *терміну давності* або з іншої законної підстави. У видачі може бути відмовлено у тих випадках, коли необхідним особою скоєно *злочин політичного характеру*. Однак не існує єдиного критерію для визначення злочини політичного характеру, тому саме ця невизначеність посилює проблеми при вирішенні питань видачі. До *осіб, які шукають притулок*, не повинні застосовуватися такі заходи, як відмова від дозволу переходу кордону, а також висилка в яку-небудь країну, де вони можуть піддатися переслідуванню. Виняток з цього принципу може бути зроблено лише з міркувань національної безпеки або в цілях захисту населення. Держави при укладанні договорів в якості

одного з підстав відмови у видачі вказують, що *на території країни, до якої звернена вимога, за тим же злочину був винесений вирок або постанова про припинення переслідування у справі*. Цей принцип відомий в міжнародному кримінальному праві як non bis in idem і закріплений майже у всіх конвенціях і двосторонніх договорах про видачу. Конвенції та договори про видачу передбачають відмову у видачі осіб, які вчинили *митні, податкові та інші фінансові злочини*. Обов'язковості видачі *громадянина третьої держави* також не існує. При видачі громадян третьої держави виникає питання про узгодженість цього акту з державою громадянства. Однак, як правило, держави приймають дане рішення на власний розсуд. Останнім часом почастішали випадки відмови у видачі з *гуманних міркувань*. Такі обставини, як похилий вік, серйозне захворювання досить часто є підставами відмови у видачі. Важливою рисою змісту інституту видачі є положення, що дозволяє державі відмовити у видачі, якщо є підстави вважати, що особа, яка видається, буде піддана у запитуючій державі впливу, несумісному з правопорядком запитуючої держави, або ж такому, що суперечить загальновизнаним стандартам у галузі прав людини. Не може мати місце видача, якщо є підстави вважати, що можливе застосування тортур чи інших видів впливу, які принижують гідність людини. Національні закони окремих країн, в яких скасовано смертну кару, передбачають, що видача не повинна бути здійснена, коли злочин, що становить предмет вимоги, карається смертною карою у державі, яка вимагає видачі. Одним з видів видачі є добровільна видача, коли ініціатива йде від самої викликаної до видачі особи і від його громадянства не залежить. Але такій заяві передує офіційна вимога про видачу від держави, що володіє правом на кримінальну юрисдикцію цієї особи і згодна прийняти її. Заява про добровільну видачу розглядається тільки в процесі виконання процедури видачі у зв'язку з вимогою держави. У юридичному сенсі цей вид видачі не може претендувати на самостійну роль, бо його процедура складається лише з акту передачі особи державі для здійснення кримінального переслідування за власною ініціативою. Така особа видається без будь-яких додаткових умов [1, С. 10–12].

Вищеперераховані підстави екстрадиції знаходять свій вияв у відповідних формах, або ж принципах екстрадиції. У свою чергу, принципи екстрадиції закріплюються відповідними правовими нормами чинного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Минкова Ю. В. Институт выдачи преступников в международном праве : автореф. дис. на соиск. научн. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Международное право; европейское право» / Ю. В. Минкова. — Москва, 2002. — 20 с.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ЕКСТРАДИЦІЄЮ ОСОБИ

МОТИЛЬ Віктор Іванович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Дотепер залишається дискусійним в науці та у юридичній практиці питання про сутність прокурорського нагляду, його місце в системі інших державно-правових інститутів, про предмет і межі його здійснення. Особливе місце вказаних питань у юридичній науці обумовлене їх вирішальним значенням для практики, а значить і для забезпечення режиму законності в країні в цілому.

Правові основи організації й діяльності прокуратури викладені у сьомому розділі Конституції України. Основний Закон визначив, що прокуратура в системі органів державної влади посідає своє особливе місце й наділена специфічними повноваженнями. На неї покладено здійснення спеціальних функцій, що є самостійним видом державної діяльності. При виконанні своїх повноважень прокуратура активно взаємодіє з усіма гілками державної влади як важливий елемент забезпечення балансу між ними.

Органи прокуратури, здійснюючи нагляд за виконанням законів підконтрольними органами, самі у своїй діяльності повинні суворо керуватися приписами закону. І оскільки прокурор у своїй діяльності використовує як Закон «Про прокуратуру» [1], так і інші чинні законодавчі акти, що визначають правове регулювання об'єкта й предмета його наглядової діяльності, то правомірно говорити про комплексне правове регулювання прокурорського нагляду взагалі та про аналогічний характер врегулювання нагляду за екстрадицією особи.

Такий висновок цілком узгоджується з положеннями статті 3 Закону України «Про прокуратуру» [1], що і за змістом, і за назвою присвячена регламентації правових основ діяльності прокуратури. Відповідно до названої норми Закону, повноваження прокурорів усіх рівнів, організаційні засади й порядок діяльності прокуратури в цілому визначаються Конституцією України, Законом України «Про прокуратуру», іншими законодавчими актами. Органи прокуратури у встановленому порядку й у межах своєї компетенції розв'язують питання, що випливають із загальновизнаних норм міжнародного права, а також укладених Україною міждержавних договорів.

Досвід законодавчого регулювання прокурорського нагляду свідчить про те, що закріплення активної ролі прокурора в справі забезпечення кри-

мінального переслідування осіб, що вчинили злочини, є постійною правовою тенденцією. Хоча з таким визначенням функцій і ролі прокурора в боротьбі зі злочинністю погоджуються далеко не всі, усе-таки ця його роль не тільки є реально існуючим фактом сьогодення, але й, як показує аналіз розвитку законодавства, збережеться в осяжному майбутньому. Разом з тим, варто підкреслити, що нове законодавство про прокурорський нагляд навряд чи має успадкувати зазначену непослідовність у правовій регламентації порядку організації та здійснення нагляду за екстрадицією особи. Завдання науки прокурорського нагляду, та й кримінального процесу теж, полягає не в тому, щоб «заднім числом» коментувати ті чи інші законоположення й намагатися шляхом хитромудрих побудов примирити непримиренне, а в тому, щоб запропонувати законодавцю механізми, що забезпечують чіткі й послідовні підходи до правової регламентації нагляду взагалі та забезпечення прокуратурою нагляду за дотриманням законів з питань екстрадиції зокрема [2, С. 58].

Таким чином, прокурорський нагляд за екстрадицією особи ґрунтується на Конституції й інших законах України, якими визначено місце прокуратури в системі державних органів, напрямки її діяльності та предмет нагляду; зміст прокурорського нагляду за окремими видами діяльності; конкретні форми й процедури реалізації їх повноважень, включаючи нагляд за процедурами екстрадиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про прокуратуру : Закон України від 05 листопада 1991 р. № 1789—XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — С. 793 (зі змінами).
2. Козьяков І. М. Співвідношення прокурорського нагляду і відомчого контролю за законністю оперативно-розшукової діяльності : дис. ... канд юрид. наук: 12.00.10 / Ігор Миколайович Козьяков. — Х., 2001. — 272 с.

ОКРЕМІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

НАЗАРОВ Віктор Володимирович,
завідувач кафедри повітряного. космічного та екологічного права
Юридичного інституту Національного авіаційного університету
доктор юридичних наук, доцент,

В Україні є досить широка сфера державної діяльності, де в ім'я інтересів суспільства досить часто доводиться вдаватися до певного обмеження основних прав і свобод особи. Це сфера боротьби із злочинністю, що охоплюється трьома взаємопов'язаними галузями права — кримінально-процесуальним, кримінальним і кримінально-виконавчим. На сьогодні особливо гостро стоїть питання про можливість і допустимість обмеження основних прав людини у сфері дії кримінально-процесуального права, оскільки в кримінальному провадженні діяльність органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду не може бути повноцінною, якщо вона не має у своєму арсеналі різноманітних засобів упливу на поведінку суб'єктів, які залучаються до даного провадження, можливості обмеження конституційних прав людини у випадках, передбачених законом.

В чинному кримінально-процесуальному законодавстві України доволі нечітке формулювання та регламентування дозволених випадків обмеження прав на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла; таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; повагу особистого і сімейного життя, що породжує численні порушення цього права на практиці. Переважно до громадян нашої держави не доведено, що таке обмеження конституційних прав і в яких випадках воно застосовується. Тому особи, які залучаються у кримінальне провадження і права яких у певних випадках обмежуються зачасту вважають, що працівники правоохоронних органів порушують їх конституційні права.

Проведене дослідження щодо обмеження конституційних прав громадян під час кримінального провадження та аналіз системи джерел правового регулювання цієї діяльності свідчить про те, що обмеження конституційних прав нині не визначається як самостійний інститут кримінально-процесуального права. На думку автора даний інститут повинен існувати та, крім закріплення в КПК України, мати джерелом відповідний спеціальний закон, який врегулював би основні положення допустимості обмеження та захисту конституційних прав людини під час кримінального провадження, як це, на-

приклад, передбачено в Англії, де діє Закон «Про права людини». Це сприяло б покращенню правового виховання населення, правозастосовчої діяльності органів розслідування та підвищило б ефективність застосування як заходів кримінально-процесуального примусу, так і законність під час проведення оперативно-розшукових та слідчих дій.

Першочергово для реалізації вищезазначеного вважаю за доцільне в КПК України передбачити статтю 4^1 під назвою «Обмеження конституційних прав і свобод у кримінальному судочинстві», яку викласти у такій редакції:

«При нагальній необхідності запобігти злочинові чи його припинити, з'ясування істини під час розслідування кримінальної справи, у випадках, пов'язаних з врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, яких підозрюють у вчиненні злочину, запобігання злочинові можуть застосовуватися окремі обмеження таких конституційних прав як право на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла; на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; на повагу особистого і сімейного життя.

Тимчасове обмеження прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні та застосування щодо них примусових заходів допускається лише у випадках і порядку, чітко визначеному у цьому Кодексі.

Орган дізнання, слідчий, прокурор, суд зобов'язані при застосуванні примусових заходів виходити з необхідності і достатності для досягнення мети процесуальної дії мінімуму примусового впливу.

При провадженні у кримінальних справах заборонено піддавати будь-кого катуванню, жорсткому, нелюдському або такому поводженню, що принижує його гідність, розголошувати обставини особистого життя.

Підозрюваному, обвинуваченому, підсудному, потерпілому надається право захищати всіма не забороненими законом засобами свої права, свободи та людську гідність, що незаконно порушені або обмежені під час кримінального провадження.

При наявності достатніх даних щодо заподіяння громадянинові незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду шкоди, вона підлягає відшкодуванню в установленому законом порядку.»

Отже, від правильного розуміння сутності обмеження багато в чому залежать законність і обґрунтованість проведення слідчих і інших процесуальних дій, установлення сприятливого морального клімату під час досудового розслідування в кримінальній справі.

ПОДАННЯ ОРГАНУ ДІЗНАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ

РИНДА Володимир Володимирович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Найбільш значною новелою КПК України у 2001 році стала судова процедура обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, підґрунтям якої стало положення ч. 2 ст. 29 Конституції України про те, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У відповідності з ч. 2 ст. 165^2 КПК України, якщо орган дізнання, слідчий вважає, що є підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, він вносить за згодою прокурора подання до суду. Таке ж подання вправі внести прокурор.

Враховуючи те, що чинний кримінально-процесуальний закон не містить норми, котра б встановлювала структуру і зміст таких подань, практичні працівники, переважно слідчі, вирішують ці питання на власний розсуд. За змістом закону очевидним є лише те, що будь-яке подання органу дізнання, слідчого повинно бути узгоджене з прокурором.

Пленум Верховного Суду України у п. 4 постанови від 25 квітня 2003 р. № 4 «Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства» вказує, що, керуючись ст. 165^1 КПК України, суди повинні вимагати від органу дізнання, слідчого чи прокурора, щоб подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту містило необхідні реквізити (найменування органу, який вносить подання; дані про погодження подання з прокурором (у разі внесення його органом дізнання чи слідчим); прізвище, ім'я та по батькові особи, щодо якої вноситься подання; дата й місце її народження); посилання на обставини, зазначені у ст. 150 КПК України; дані про злочин, у вчиненні якого особа підозрюється, обвинувачується, та його кримінально-правову кваліфікацію; підстави для обрання запобіжного заходу. До того ж, Пленум зауважує, що суди не повинні брати до провадження подання, внесені відповідно до ст. 165^2 КПК України, якщо на порушення ч. 2 цієї статті вони не були погоджені з прокурором, або той із ними не погодився, або з подання не зрозуміло, який саме прокурор (його посада й прізвище) дав згоду.

Аналіз правозастосовчої практики, а також даних судової статистики і узагальнення свідчить про те, що органи дізнання, слідчі все ж таки допускають певні помилки при складанні і внесенні до суду подань про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, що призводить до відмови в їх задоволенні, а подекуди й до винесення суддями окремих ухвал в порядку ст. 23^2 КПК України. Серед таких помилок можна виділити такі:

1) неповні або неточні дані про підозрюваного чи обвинуваченого (у тому числі без урахування обставин, що визначені у ст. 150 КПК України);
2) відсутність дати й часу затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, що унеможливлює судовий контроль за дотриманням вимог ч. 6 ст. 106 КПК України про 72-годинний строк внесення подання;
3) відсутність посилання на статтю КК України, за якою особа підозрюється або обвинувачується;
4) помилкове обґрунтування необхідності взяття особи під варту зміною показань, лише тяжкістю вчинення злочину чи іншими обставинами, які за законом не є самостійною підставою для обрання цього запобіжного заходу;
5) недостатня фактична мотивація того, що обвинувачений (підозрюваний), перебуваючи на волі, зможе перешкодити встановленню істини у справі та ухилитися від слідства і суду та деякі інші.

Щодо структури подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, то особи, які провадять дізнання, слідчі, враховуючи схожість цього процесуального акту з відповідною постановою, складаючи такі подання, використовують за аналогією з певними застереженнями правила складання постанов. Таку ж методику пропонують і укладачі збірників зразків кримінально-процесуальних документів.

Отже, подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту оформлюється у вигляді документа, що складається з трьох частин.

У вступній частині мають бути зазначені: адресат (місцевий суд, як правило, в районі діяльності якого провадиться дізнання чи досудове слідство в даній справі); відмітка про узгодження подання з прокурором (у разі, якщо подання, погодила особа, що виконувала обов'язки прокурора, то до подання слід долучати копію відповідного наказу); назва документа; місце і дата його складання; посадова особа, яка склала подання (зазначаються посада, класний чин або спеціальне звання, прізвище, ініціали); кримінальна справа, в якій складено подання.

В описово-мотивувальній частині наводяться: короткий зміст обставин справи; відомості про особу підозрюваного, обвинуваченого, стосовно якого вноситься подання; відомості про затримання особи, якщо воно мало

місце; стаття КК України, за якою особа підозрюється або обвинувачується; встановлені у визначеному законом порядку достатні дані, що свідчать про наявність ознак злочину в діях саме цієї особи; обґрунтування необхідності обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту; вказівка на наявність підстав вважати, що інші (менш суворі) запобіжні заходи, передбачені ст. 149 КПК України, можуть не забезпечити виконання підозрюваним, обвинуваченим процесуальних обов'язків, що випливають із ч. 2 ст. 148 КПК України, і його належну поведінку; вказівка на те, що особа підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки (у разі виняткового випадку у відповідності з ч. 1 ст. 155 КПК України, слід навести наявні у справі фактичні дані, на підставі яких із певною вірогідністю можна стверджувати, що інші запобіжні заходи не забезпечать належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, наприклад, коли особа не має постійного місця проживання, зловживає спиртними напоями чи вживає наркотичні засоби, продовжує вчиняти злочини, підтримує соціальні зв'язки негативного характеру, порушила умови запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, раніше ухилялася від слідства, суду чи виконання судових рішень або ж коли особу підозрюваного взагалі не встановлено); посилання на норми закону, що передбачають підстави і порядок звернення до суду з цим питанням.

У заключній частині формулюється прохання органу дізнання, слідчого про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

РОЖНОВА Вікторія Василівна
професор кафедри кримінального процесу НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

Серед заходів кримінально-процесуального примусу і, зокрема, запобіжних заходів, особливе місце займає затримання особи. Воно спрямоване на припинення злочинних дій особи, з'ясування її особистості та причетності до вчинення злочину, попередження спроб цієї особи ухилитись від дізнання, слідства або суду та від виконання процесуальних рішень, перешкодити встановленню істини у справі, а також для забезпечення за наявності до того

підстав своєчасного застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Кримінально-процесуальне затримання, на відміну від адміністративного, може застосовуватись тільки до особи, яка підозрюється у вчиненні злочинного діяння, передбаченого Особливою частиною КК України. Отже, так зване «захоплення» запідозреної особи і її доставлення до органу дізнання, слідчого іншими особами відповідно до закону не можна вважати кримінально-процесуальним затриманням. Разом з тим, варто зауважити, що в юридичній літературі це питання вирішується подекуди неоднозначно, причиною чого є недостатньо чітка і послідовна законодавча регламентація.

Аналіз відповідних норм КПК України дає підстави для висновку про те, що правом застосовувати кримінально-процесуальне затримання наділені: орган дізнання (ст. 106), слідчий (ст. 115), прокурор (ст. 227), суддя (ст. 165^2). При цьому, повноваженнями органу дізнання в кримінальному процесі, до яких належить і затримання, наділені лише начальник органу дізнання чи особа, яка виконує його обов'язки.

За загальним правилом затримання застосовується до осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Однак відповідно до ст. 139 і ст. 165^2 КПК України, які регламентують порядок розшуку обвинуваченого і обрання запобіжного заходу, затриманню може бути підданий і обвинувачений.

Встановлення підстав і мотивів затримання дозволяє прийняти правомірне рішення про застосування цього запобіжного заходу. За умови їх наявності затримання вважається законним незалежно від того, чи застосований надалі до затриманого запобіжний захід у вигляді взяття під варту, чи притягнутий від до кримінальної відповідальності, чи винесений обвинувальний вирок у справі або справа закрита.

Рішення про затримання особи бути оформлене постановою. Однак на практиці така форма використовується достатньо рідко — лише тоді, коли слідчий, прокурор або суддя доручають затримання органу дізнання.

Згідно ч. 3 ст. 106 КПК України про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 21 КПК України, права мати побачення із захисником з моменту затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим.

Таким чином, з урахуванням важливості цього процесуального документу, у текст статті включено обов'язкові вимоги до його змісту. При цьому, необхідно звернути увагу на те, що дата та час складання протоколу і дата та час

затримання названі законодавцем роздільно, що свідчить про їх неспівпадіння. Відповідно до ч. 2 ст. 3 Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, строк затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, обчислюється з моменту доставлення цієї особи в орган дізнання чи до слідчого, а якщо затримання зазначеної особи провадиться на підставі постанови про затримання, то з моменту фактичного її затримання. Отже, з моменту доставлення особи до моменту складання протоколу проходить певний час, протягом якого вирішується питання про порушення кримінальної справи (якщо до того вона не була порушена), про вжиття необхідних заходів для встановлення особистості доставленого, про наявність чи відсутність підстав для кримінально-процесуального затримання.

На жаль, на практиці далеко не завжди відображають у протоколах час доставлення особи у міліцію, і строк затримання найчастіше обчислюють з моменту складання протоколу. Це не відповідає вимогам закону. Не є правильною і розповсюджена практика фіксації в протоколі затримання часу одержання слідчим з органу дізнання матеріалу на затриманого [1, с. 70].

Невизначеність у кримінально-процесуальному законі моменту обчислення строку затримання, а відповідно і моменту набуття особою статусу підозрюваного, призводить до того, що більшість практичних працівників вважають, що особа набуває такий статус з моменту складання протоколу затримання в порядку, передбаченому статтями 106, 115 КПК України. Проте, як свідчить практика, в ряді випадків після доставлення затриманого до органу дізнання чи досудового слідства його протягом досить тривалого часу тримають в ізоляції, не складаючи про це відповідного протоколу, проводять з ним слідчі дії, у тому числі допити в якості свідка. Позбавлення цієї особи права на захист як підозрюваного, а значить і кваліфікованої допомоги захисника, призводить до суттєвого обмеження її конституційних прав, а іноді супроводжується і застосуванням недозволених методів поводження із затриманим заради одержання необхідних для слідства показань [2, с. 37–38].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусов О. І. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України : монографія / О. І. Білоусов, С. М. Смоков. — Одеса, 2009. — 112 с.
2. Борисов В. І. Затримання та взяття під варту в процесі дізнання та досудового слідства в Україні / В. І. Борисов, Н. В. Глинська, В. С. Зеленецький, О. Г. Шило. — Х., 2004. — 160 с.

КРИТЕРІЇ ЗАКОННОСТІ ТА ОБГРУНТОВАНОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА І СВОБОДИ ОСОБИ

СИЧУК Микола Миколайович,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Будь-яке рішення судді за аналогією з вироком (ст. 323 КПК України) має бути законним і обґрунтованим.

Законність рішення судді з точки зору процесуального права означає, що в кримінальній справі мають бути дотримані визначені законом процедурні правила як органом дізнання, слідчим, прокурором, так і самим суддею. Рішення судді про проведення слідчої дії, винесене ним в порядку судового контролю, буде незаконним, якщо під час провадження досудового розслідування були допущені істотні порушення кримінально-процесуального закону, оскільки своє подання орган дізнання, слідчий, прокурор супроводжують матеріалами кримінальної справи, в яких містяться докази, якими обґрунтовується законність і обґрунтованість їх рішення про необхідність провадження слідчої дії.

Законність рішення судді тісно пов'язана з його обґрунтованістю. Обґрунтованість означає, що висновки судді, викладені у його рішенні, відповідають обставинам справи, підтвердженим сукупністю доказів, які досліджені у судовому засіданні і визнані суддею достовірними і достатніми для прийняття рішення. При цьому, достатність доказів характеризується кількісними і якісними показниками і повинна співвідноситись з обставинами предмета доказування, визначеними у ст. 64 КПК України.

До висновків суду, що мають бути обґрунтованими, належать усі твердження і рішення, викладені в описовій і резолютивній частинах постанови судді про проведення слідчої дії (чи про відмову у цьому). Поряд з цим, обґрунтованість окремих висновків суду може мати свою специфіку. Так, твердження про факти у більшості випадків спираються на результати дослідження доказів. Таке ж обґрунтування є необхідним для висновків про оцінку самих доказів.

Законність і обґрунтованість, як правові властивості процесуального рішення, тісно між собою пов'язані. Необґрунтоване рішення судді одночасно є і незаконним, оскільки кримінально-процесуальний закон вимагає вине-

сення виключно обґрунтованих рішень. Рішення судді, як і рішення органу дізнання, слідчого, прокурора про звернення з поданням до суду, не може ґрунтуватись на припущеннях.

Крім того, будь-яке рішення судді має бути мотивованим. Умотивованість означає, що у рішенні судді викладаються у відповідності до правових і логічних правил доказування, усі фактичні і юридичні аргументи, що підтверджують висновки і рішення судді, викладені ним в описово-мотивувальній і резолютивній частинах постанови. Умотивованість є відображенням обґрунтованості рішення судді і умовою його законності. Умотивованість судового рішення є гарантією правосуддя, оскільки забезпечує вищестоящому суду можливість перевірки законності і обґрунтованості рішення суду в порядку перегляду судових рішень.

Розглядаючи питання законності та обґрунтованості рішення про провадження слідчої дії, що проводиться не інакше, як за судовим рішенням, необхідно зважати на те, що насамперед рішення про необхідність провадження такої слідчої дії приймається слідчим (органом дізнання, прокурором). Іншими словами, саме ці державні органи і посадові особи встановлюють належність, допустимість, достовірність і достатність доказів для прийняття рішення про внесення подання до суду про провадження відповідної слідчої дії.

Надалі законність прийнятого слідчим (органом дізнання) рішення про внесення подання до суду підтверджується прокурором під час дачі ним згоди на внесення цього подання (ч. 5 ст. 177). Дача прокурором згоди на внесення до суду подання про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи та інших слідчих дій, що проводяться за судовим рішенням, є передумовою формування законної та обґрунтованої практики їх проведення. Адже прокурор перед дачею згоди на внесення подання до суду повинен перевірити наявність достатніх фактичних підстав для проведення слідчої дії, якою обмежуються конституційні права та свободи особи.

Насамкінець, суддя в судовому засіданні в порядку здійснення судового контролю шляхом розгляду подання, вивчення матеріалів кримінальної справи, а у разі необхідності — заслуховування пояснень слідчого, прокурора, здійснює перевірку законності і обґрунтованості рішення, прийнятого слідчим (за згодою прокурора), і тільки після цього виносить постанову про проведення слідчої дії чи про відмову в цьому. Мотивами відмови у задоволенні подання слідчого (органу дізнання, прокурора), вочевидь, як правило, виступають незаконність і необґрунтованість першочергового рішення слідчого (органу дізнання, прокурора) про внесення подання. На жаль, чинний КПК України не містить з цього питання будь-яких роз'яснень.

Вважаємо, що третє речення ч. 5 ст. 177 КПК України слід доповнити відповідним положенням і викласти його у такій редакції: «Суддя негайно розглядає подання і матеріали справи, а у разі необхідності вислуховує слідчого, прокурора і за наявності підстав виносить постанову про проведення обшуку чи постанову про відмову в проведенні обшуку, наводячи конкретні фактичні підстави і мотиви прийнятого рішення».

ДО ПИТАННЯ ПРО НАБРАННЯ ЧИННОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОМ

ЩЕРИЦЯ Світлана Іванівна,
здобувач кафедри кримінального процесу НАВС

Як відомо, діючим є той кримінально-процесуальний закон, який набрав чинності і не втратив її на момент прийняття процесуального рішення чи виконання процесуальної дії.

Відповідно до ч. 5 ст. 94 Конституції України закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування. Указом Президента України від 10 червня 1997 року № 503 «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» (з подальшими змінами і доповненнями) встановлено, що закони України, інші акти Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України не пізніш як у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання підлягають оприлюдненню державною мовою в офіційних друкованих виданнях.

Офіційними друкованими виданнями є: «Офіційний вісник України», газета «Урядовий кур'єр». Офіційними друкованими виданнями, в яких здійснюється офіційне оприлюднення законів та інших актів Верховної Ради України, є також газета «Голос України», «Відомості Верховної Ради України». Офіційним друкованим виданням, в якому здійснюється офіційне оприлюднення законів, актів Президента України, є також інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України».

У зв'язку з наявністю низки офіційних друкованих видань, в яких підлягають оприлюдненню нормативно-правові акти, виникає питання, якому із зазначених джерел опублікування слід надати перевагу у разі, якщо дати їх виходу з друку будуть різними. І хоча різниця у днях в такому разі може бути незначною, тим не менше вона може відіграти значну роль у визначенні моменту набуття чинності нормативно-правовим актом, наприклад, кримінально-процесуальним законом, що погіршує (чи покращує) становище обвинуваченого.

Відповідно до ч. 1 ст. 6 вищевказаного Указу Президента України якщо закон України, інший акт Верховної Ради України опубліковано в будь-якій із газет, зазначених у частинах другій і третій ст. 1 цього Указу, чи в «Офіційному віснику Президента України», до його опублікування в «Офіційному віснику України», «Відомостях Верховної Ради України», він набирає чинності після опублікування в тій із вказаних газет, чи в «Офіційному віснику Президента України», де його опубліковано раніше.

Набрання чинності законом означає, що з цього моменту ним повинні керуватись, виконувати його і дотримуватись його приписів усі установи, організації, посадові особи і громадяни. Очевидно, що до цього моменту його виконання не є обов'язковим. Більше того, оскільки до набрання чинності новим законом, діє старий закон, новим законом керуватись не можна. Вчинення дій на підставі нової норми, що не набрала чинності, хоча держава вочевидь визнала неефективність старої норми, буде порушенням чинного закону.

Прийнято виділяти два порядки набрання чинності законами України: загальний (ординарний) і спеціальний (екстраординарний). Загальний порядок визначений ч. 5 ст. 94 Конституції України і ст. 4 вищевказаного Указу Президента України: закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування в офіційному друкованому виданні. Спеціальний порядок набрання чинності законом передбачає скорочені (менше десяти днів) або збільшені (більше десяти днів) строки. Такі спеціальні строки набуття чинності встановлюються в самому законі шляхом позначення конкретної календарної дати або певних обставин, з якими пов'язується набрання чинності цим законом.

Що стосується значних за обсягом нормативно-правових актів, і в першу чергу кодифікованих законів, то для них, як правило, встановлюються більш тривалі строки. Це обумовлюється необхідністю вивчення великого масиву законодавчих приписів, перепідготовки відповідних кадрів, створення належної матеріально-технічної бази тощо. Такі строки визначаються в тексті

самого закону або у спеціальному акті про порядок набрання цим законом чинності і введення його в дію. Так, наприклад, Законом УРСР від 28 грудня 1960 року «Про затвердження Кримінально-процесуального кодексу Української РСР» була встановлена конкретна дата введення його в дію — 1 квітня 1961 року.

У деяких випадках для окремих положень нового закону передбачається спеціальний строк набрання ними чинності. Такі виключення, як правило, пов'язані з певними організаційно-управлінськими заходами, набранням чинності іншими нормативно-правовими актами тощо. Так, редакцію тексту ст. 385 КПК України «Суди, які розглядають справи в касаційному порядку» було змінено Законом від 7 липня 2010 року. При цьому, якщо сам Закон набрав чинності з дня його опублікування, то зміни щодо запровадження автоматизованої системи документообігу в судах були введені в дію з 1 січня 2011 року, а щодо здійснення повноважень Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ — після початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, тобто з 1 листопада 2010 року.

Таким чином, порядок набрання чинності кримінально-процесуальним законом може бути різним і супроводжуватись низкою проблемних питань правозастосовного характеру.

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

ФЕДОРЕНКО Юрій Сергійович,
Національна академія внутрішніх справ

В Україні проблема організованої злочинності стоїть дуже гостро і вирішувати її необхідно починаючи з боротьби з корупцією в органах державної влади. Так, О. Гуров вважає корупцію однією з обов'язкових ознак організованої злочинності. Під корупцією він розуміє не просто дачу чи одержання хабара за надання будь-якої послуги, а постійний зв'язок посадових осіб з організованими злочинцями [1, с. 215]. Такої ж думки дотримується О. Філімонов, зазначаючи, що в деяких випадках організована злочинність і корупція пов'язані настільки тісно, що це дає підстави вченим виділяти корупцію як одну із ознак організованої злочинності [2, с. 36]. Також О. Кальман вважає, що організована злочинність в сфері економіки фактично не може існувати без підтримки і тісної взаємодії із владними структурами [3, с. 180]. Таким чином, корупцію слід розглядати як засіб забезпечення за допомогою осіб, що мають державно владні повноваження «даху» кримінальним структурам.

Відзначаючи небезпечність тенденції проникнення представників організованої злочинності в органи державної влади і особливо зростання представників влади з організованої злочинністю, П.Д. Біленчук, С.Є. Єркенов та А.В. Кофанов констатують, що таким чином у нас розвивається процес — від грошей до влади і від влади до грошей, коли не лише злочинці можуть перетворюватися на владу, але й представники влади можуть ставати злочинцями [6, с. 31].

Основними способами залучення осіб, що мають державно — владні повноваження з метою отримання інформації та забезпечення своєї безпеки є:

– хабар;
– пропозиція послуг;
– шантаж;

– вплив через родичів та знайомих;
– вплив через керівників владних структур;

Для представників організованої злочинності важливим і надзвичайно привабливим є створення відповідних зв'язків у структурах органів державного управління для відстоювання своїх інтересів, забезпечення сприятливих умов для протиправної діяльності та уникнення відповідальності за скоєні діяння.

Враховуючи вищевикладене стає зрозуміло, що широке розповсюдження корупції призводить до зростання організованої злочинності, а розвиток останньої неодмінно тягне за собою збільшення кількості корупційних проявів і підвищення небезпечності їх характеру.

Серед головних напрямків протидії організованій злочинності, яка, як було показано вище, нерозривно поєднана з корупцією, є такі:

– заходи з удосконалення порядку та умов діяльності держаного владно — управлінського апарату в напрямку посилення запобігання та протидії впливу на нього організованої злочинності та корупції;
– організаційно установчі та управлінські заходи, у тому числі щодо приєднання України до відповідних міжнародних угод;
– удосконалення кримінального, кримінально — процесуального, адміністративного, цивільного законодавства;
– заходи щодо удосконалення державного нагляду і контролю за дотриманням законності в діяльності державних та недержавних організацій різних форм власності, окремих громадян, у тому числі: прокурорського нагляду, фінансового (бухгалтерського) та аудиторського, банківського податкового, прикордонного, митного контролю, державно-правової реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності;
– удосконалення оперативно — розшукової та слідчої діяльності органів внутрішніх справ і служби безпеки, у тому числі уточнення та вирішення відповідних організаційно — тактичних завдань;
– удосконалення управління державним майном і економічними процесами, зміцнити контроль за мірою праці та споживання, виключити відмивання коштів, отриманих незаконним шляхом;

В Україні постійно розробляються та впроваджуються різні заходи у сфері боротьби з організованою злочинністю та корупцією, що обумовлює перетворення та формування нових функцій органів державної влади, призводить до оновлення структури державного апарату. Ці зміни відбуваються надзвичайно повільно, і ще дуже рано говорити про подолання корупції в органах державної влади, тим більше про подолання організованої злочин-

ності. Незадовільна економічна ситуація, низький рівень культури суспільства, відсутність широкомасштабної інформаційної кампанії щодо подолання корупції спонукає до вчинення протиправних дій. У той же час, на наше тверде переконання, якщо корупцію та організовану злочинність не можливо подолати цілковито, то слід постійно розроблювати та впроваджувати такі заходи державної превентивної політики, які б мінімізували шкідливий та негативний вплив цих явищ на життєдіяльність суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гуров А.И. Профессиональная преступность: прошлое и современность. — М., 1990. — 255 с.
2. Филимонов О. В. Социально-правовой контроль — направление борьбы с коррупцией // Филимонов О.В. // Коррупция в России: состояние и проблемы : Материалы науч.-практ. конф. (26 марта 1996 г.). — М., 1996. — С. 36- 44.
3. Кальман О. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції у сфері економіки // О. Кальман // Вісник Академії правових наук. — Х., 1997. — № 4. — С. 188 —190.
4. Багрій — Шахматов Л.В. Організована злочинність і корупція // Л.В. Багрій — Шахматов // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 1999. — № 2. — С. 196–206.
5. Бровкін В. С. Проблеми боротьби з організованою злочинністю в державах з перехідною економікою / В.С. Бровкін // Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (по матеріалах Харківської та Полтавської областей). — Х., 1999. — С. 22 —23.
6. Биленчук П.Д., Еркенов С.Е., Кофанов А.В. Транснациональная преступность: состояние и трансформация. — К. : Атика, 1999. — 310 с.
7. Основы борьбы с организованной преступностью / Под ред. В.С. Овчинского, В.Е. Эминова, Н.П. Яблокова. — М., 1996. — 160 с.
8. Зубов Ю. Щодо зв'язку між організованою злочинністю та корупцією / Ю. Зубов // Підприємництво, господарство і право. — 2000. — № 12. — С. 70–74.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ВАЦ Віра Михайлівна,
ад'юнкт кафедри управління в органах внутрішніх справ
Національної академії внутрішніх справ

Перебудова організаційно-правових засад діяльності державного апарату як складова адміністративної реформи в Україні обумовлює необхідність забезпечення органів внутрішніх справ кваліфікованими кадрами, здатними працювати в умовах гуманізації та лібералізації виправного процесу, активізації участі у ньому інститутів громадянського суспільства [1, С.5]. Процеси реформування системи управління персоналом органів внутрішніх справ потребують, у першу чергу, глибокого наукового аналізу усіх аспектів діяльності підрозділів системи МВС України

Дослідження сучасного функціонування системи органів внутрішніх справ України засвідчує недосконаліть її організаційно-управлінського та правового забезпечення, зумовлену, серед іншого, недостатньою розробкою з позицій теорії адміністративного права.

За цих умов, існує необхідність розгляду діяльності органів внутрішніх справ України в узагальненому розумінні як такої, що має, окрім вузько професійної, суто функціональної специфіки, спільні характеристики, зумовлені особливостями свого об'єкту впливу, умовами роботи і завданнями [2, С. 10]. Творчий характер, складність, різноспрямованість діяльності і, внаслідок цього, слабкі можливості її чіткої функціональної регламентації неодмінно вимагають належної організації функціонування персоналу підрозділів МВС України.

Особливістю сучасного стану функціонування персоналу ОВС України є загострення організаційних проблем, зумовлене сукупністю факторів. Серед них, у першу чергу слід назвати:

– неналежне нормативно-правове регулювання статусу та процедур проходження служби персоналом органів внутрішніх справ;
– понаднормове навантаження персоналу, зумовленим загальним зростанням рівня злочинності, змінами кримінального законодавства, скороченням кількості працівників;
– недостатнє впровадження науково обґрунтованих засад організації персоналу органів внутрішніх справ та, пов'язані з цим недоліки в організаційній структурі підрозділів МВС України;
– часта зміна рішень організаційно-правового характеру щодо основних питань формування та функціонування персоналу, яке зумовлює лише поверхові зміни, не торкаючись суті та механізму вирішення проблем;
– прагнення кожного підрозділу МВС України вирішити, насамперед, свої функціональні завдання, часто на шкоду взаємодії, спрямованій на реалізацію загальних, головних цілей правоохоронного органу;
– стереотипи поведінки працівників органів внутрішніх справ, неготовністю їх до реалізації цілей діяльності на нових, сучасних засадах;
– кризою та трансформаційними змінами у сфері економіки в Україні, які зумовили неналежні матеріально-технічне забезпечення та гарантії ефективної діяльності персоналу ОВС.

Виходом з існуючої ситуації є, на погляд автора, розробка та впровадження у практичну діяльність науково обґрунтованих розробок організаційно-управлінських засад функціонування системи та її персоналу, відображення їх у комплексі правового забезпечення правоохоронної діяльності.

У першу чергу викладене стосується створення оптимальних організаційно-управлінських засад формування високопрофесійного персоналу.

Незважаючи на регламентованість підбору персоналу органів внутрішніх справ, питання правового забезпечення цього процесу досконало не врегульовані. Констатуючи складність нормативного закріплення положень підбору персоналу ОВС України, потребують удосконалення позиції щодо: загальних питань підбору та розстановки кадрів, організаційно-правових способів та порядку заміщення посад, встановлення обов'язковості перевірки у кандидатів на службу знань, вмінь та навичок, необхідних їм для успішного виконання посадових функцій, а також періодичної оцінки персоналу. Водночас, із застосуванням наукового інструментарію мають бути переглянуті обов'язки підрозділів МВС з підготовки та розвитку персоналу, основи заохочення працівників, які постійно, без відриву від виконання основних функцій, працюють над підвищенням свого професійного рівня, питання ротації кадрів, розвитку персоналу в цілому та інших питань.

Створення ефективної системи підбору персоналу органів внутрішніх справ слід будувати на сучасних технологіях управлінської науки, сформованих системах вимог щодо підбору персоналу та відомчої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Організація управління персоналом в органах внутрішніх справ : [монографія] / [В. Д. Сущенко, А. М. Смирнов, О. І. Коваленко, А. А. Смирнов]. — К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. — 352 с.
2. Галай А. О. Організаційно-правові засади формування та функціонування персоналу установ виконання покарання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А. О. Галай. — Ірпінь, 2003. — 18 с.

ВИЛУЧЕННЯ РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

***ДЬОМІНА Ольга Олександрівна**,*
здобувач кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

З метою дієвого забезпечення виконання завдань адміністративно-деліктного провадження, встановлення фактичних обставин у справі на стадії адміністративного розслідування, що підтверджують або спростовують винуватість особи у вчиненому діянні, в деліктному законодавстві закріплена можливість використання уповноваженими суб'єктами заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Відповідно до статті 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП) вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, талона про проходження державного технічного огляду, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами відноситься до заходів забезпечення прова-

дження в справах про адміністративні правопорушення, що застосовуються у випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення.

В той же час, відповідно статті 251 КУпАП доказами в справі про адміністративне правопорушення визнаються будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Такі дані встановлюються, зокрема, речовими доказами та протоколом про вилучення речей і документів.

Враховуючи викладене, можна констатувати, що вилучення речей і документів розглядається законодавцем як захід забезпечення адміністративно-деліктного провадження та передбачає одержання відомостей про факти, що мають значення доказів. Аналіз змісту ст. 251 КУпАП дає підставу зробити припущення, що вилучені можуть бути будь-які речі і документи, що мають значення доказів, на підставі яких посадовою особою приймається рішення по справі. Як зазначалось вище, вилученню підлягають лише ті речі та документи, що виступають знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом (предметом) проступку. В той же час, речі та документи можуть мати вагоме значення для встановлення наявності чи відсутності адміністративного проступку, винності даної особи в його вчиненні та інших обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, не будучи при цьому знаряддям вчинення або предметом проступку. Наприклад, статтею 44–1 КУпАП передбачена відповідальність за ухилення особи, хворої на наркоманію, від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння та особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами, від медичного обстеження. При цьому факт незаконного вживання наркотичних засобів або психотропних речовин встановлюється на підставі показань свідків, наявності ознак наркотичного сп'яніння, результатів медичного огляду, а також тестів на вміст наркотичного засобу або психотропної речовини в організмі особи [2].

Таким чином підставами адміністративної відповідальності в даному випадку можуть бути інформація від громадян, підприємств, результати медичного огляду, результати тестів на вміст наркотичного засобу, висновок

лікарсько-консультаційної комісії. Їх важливість для об'єктивного розгляду справи є цілком зрозумілою, проте законність їх вилучення в межах адміністративно-деліктного провадження є сумнівною. У зв'язку з цим, положення про можливість вилучення не лише предметів і знарядь проступку, але й будь-яких речей і документів, що мають значення доказу в справі про адміністративне правопорушення, потребує нормативного закріплення у КУпАП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» // Відомості Верховної Ради. — 1995. — № 10. — Ст.62.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

БАСКАКОВ Володимир Юрійович,
здобувач Національного університету біоресурсів і природокористування України

Інформація з обмеженим доступом стала новим предметом дослідження юридичних наук. У зв'язку з чим визначення цього поняття чи виокремлення його характерних ознак не знайшло адекватного розгляду як в доктринальних розвідках, так і в нормативно-правових актах.

Слід зауважити, що воно відсутнє навіть у спеціалізованих роботах, предметом яких є безпосередньо інформація з обмеженим доступом. Зокрема дефініцію ми знаходимо лише в декількох роботах. Так, «інформація з обмеженим доступом як доступні певному колу осіб відомості, дані і знання, що мають особливу цінність для осіб, у володінні яких знаходяться, та щодо яких уживаються заходи, спрямовані на обмеження вільного доступу третіх осіб, поширення яких може заподіяти істотну шкоду зацікавленим особам (власникам чи добросовісним користувачам)» [1, с. 74] визначається Кулініч О.О. у своєму цивільно-правовому дослідженні.

Дане визначення викликає ряд заперечень. По-перше, автор зауважує, що інформацію з обмеженим доступом складають лише ті «відомості, дані і знання, які доступні певному колу осіб» (підкреслено нами — Б.В.). Та чи не буде наприклад комерційною таємницею винахід, автором якого є одна особа? Тому більш доречним є визначення через коло осіб чи одну особу. По-друге, у визначенні зазначено, що цими особами уживаються заходи з метою обмеження доступу третіх осіб. На нашу ж думку, слід зауважити, що ці заходи мають бути виключно правовими, тобто відповідати чинному вітчизняному законодавству. По-третє, дослідниця вказує, що основною загрозою такій інформації є її поширення. Тобто якщо буде її повне чи часткове знищення внаслідок несанкціонованого доступу без поширення, то це не завдає шкоди власникам чи добросовісним и користувачам? Останнє, з чим ми не погоджуємось, це наявність у визначенні нечітких категорій, які можуть слугувати зловживанням інтерпретатора залежно від його суб'єктивізму, наприклад «істотна шкода». Які критерії визначення шкоди як істотної чи неістотної?

З метою доведення тези про те, що інформація з обмеженим доступом має самостійне правове значення і наділена властивостями, що істотно відрізняють її від інших видів інформації, слід виділити ознаки інформації з обмеженим доступом.

По-перше, інформацією, до якої може буде застосований обмежений режим доступу, є така, що не суперечить чинному законодавству України. Кожна країна має власний перелік інформації, до якої не може бути застосований обмежений режим доступу в силу її соціальної цінності. У п. 4 ст. 21 Закону України «Про інформацію» до інформації обмеженим доступом не можуть бути віднесені такі відомості:

1) про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту;
2) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей;
3) про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення;
4) про факти порушення прав і свобод людини і громадянина;
5) про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;
6) інші відомості, доступ до яких не може бути обмежено відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Таким чином, однією із ознак інформації з обмеженим доступом є та, що інформацією, до якої може буде застосований обмежений режим доступу, є така, що не суперечить чинному законодавству України. По-друге, крім власника цієї інформації, доступ до такої інформації мають лише ті, хто, не порушуючи норми чинного законодавства, отримав дозвіл від власника на доступ до такої інформації, тобто є добросовісним користувачем. Отже, другою ознакою такої інформації є доступ до такої інформації мають виключно ті особи, які отримали дозвіл до неї у власника лише на законних підставах (добросовісні користувачі). По-третє, інформація з обмеженим доступом має особливу цінність для вищезазначеної категорії суб'єктів (моральну, матеріальну, особисту тощо) в силу невідомості її іншим, стороннім суб'єктам. У зв'язку з чим власники та добросовісні користувачі інформації з обмеженим доступом мають здійснювати певні адекватні заходи з метою унеможливлення доступу сторонніх осіб. При чому ці заходи також мають ґрунтуватися на правових приписах, тобто бути законними. По-п'яте, за порушення заходів,

що спрямовані на обмеження вільного доступу третіх осіб до інформації, які вживаються суб'єктом такої інформації (власником чи добросовісним користувачем має обов'язково бути встановлений один із видів юридичної відповідальності (цивільно-правова, кримінальна, адміністративна відповідальність тощо). У разі відсутності юридичної відповідальності неможливо говорити про порушення режиму доступу.

Ураховуючи визначені ознаки інформації з обмеженим доступом, пропонуємо авторську позицію щодо визначення цього поняття як будь-які **відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, доступ до яких обмежено відповідно до законодавства України її власником чи добросовісним користувачем (суб'єктом владних повноважень, фізичною або юридичною особою) у зв'язку з її особливою цінністю для них на законних підставах.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кулініч О.О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних прав : дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ольга Олексіївна Кулініч. — О., 2006. — 200 с.
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — №48. — Ст. 650.

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ТУНІК Андрій Володимирович,
аспірант юридичного інституту
Національного авіаційного університету

У 1996 році Міжнародна організація стандартизації (ISO) прийняла резолюцію щодо розвитку міжнародних стандартів інформації про особу, яка в свою чергу повністю базується на державному стандарті CSA, прийнятому в Канаді. Важливою ознакою саме цього документа є визначення основних принципів, що дають змогу регулювати суспільні відносини, які виникають під час диференціації поняття «інформація про особу» та законодавчого регулювання у цій сфері.

Інформація про особу в таких країнах, як Канада, Німеччина, США розглядається з точки зору концепції «приватний», тобто має гриф обмеження щодо доступу до даної інформації. Отже, якщо розглядається ситуація, в якій конкретна організація володіє інформацією про особу та під її контролем знаходиться така інформація, то безпосередньо ця організація несе відповідальність за захист інформації про особу.

Таким чином, перший принцип міжнародного стандарту CSA щодо функціонування принципів регулювання суспільних відносин є відповідальність. Другий принцип — це мета, з якою збирається інформація та ідентифікується у процесі збору інформації; важливим моментом є обов'язкове визначення мети до початку збору інформації. Відповідно до стандарту CSA в обов'язковому порядку необхідно отримати згоду на збирання, використання чи поширення, інколи навіть розкриття інформації про особу — згода особи на такі дії є третім принципом регулювання суспільних відносин цього міжнародного стандарту. Кожна організація або особа може обмежувати доступ до інформації, а межа обмеження визначається особою або організацією. Основним чинником у четвертому принципі є збирання інформації для законної та справедливої мети. Досить логічним є п'ятий принцип цього стандарту, оскільки він досить щільно пов'язаний з попереднім, а саме він полягає у забезпеченні обмеженого використання, поширення та зберігання інформації про особу. З цього можна зробити висновок, що така інформація не повинна зберігатися, використовуватися, поширюватися не з тією метою, що зазначалась при її збирання. Шостий принцип — дотримання точності, оскільки інформація про особу повинна бути точною та повною, відповідати сучасним вимогам, не бути застарілою, водночас цей принцип дещо підсилює попередній, щодо контролю поширення інформації з тією метою, з якою вона була зібрана. Згідно зі стандартом CSA інформація про особу повинна бути захищена через дотримання відповідного рівня безпеки, який повинен дотримуватися за допомогою визначеного рівня захисту. Звідси наявність сьомого принципу — забезпечення безпеки щодо зберігання, поширення чи передачі інформації про особу. Наступний, восьмий принцип — відкритість, але слід правильно розуміти цей пункт, оскільки він пов'язаний із зобов'язаннями організації зробити для особи інформацію доступною, якщо вона має відношення до управління, тобто стосується керівного та управлінського складу організації. На вимогу особи їй необхідно повідомити про існування, поширення та використання її персональних даних — така наявність особистого доступу є дев'ятим принципом, який розкриває можливість особи перевірити точність та повноту доступу до такої інформації у разі необхідності. Десятий принцип — перевірка відповідності, оскільки особа повинна мати можли-

вість направити завдання з перевірки, відповідно до основних вимог законодавства, особам чи особі, які відповідають за діяльність організації згідно з такими вимогами.

Таким чином, при прийнятті вітчизняного законодавства у сфері захисту персональних даних слід враховувати міжнародні стандарти, загальновизнані світовим співтовариством принципи, що лежать в основі регулювання суспільних відносин, які виникають під час диференціації поняття «інформація про особу».

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

ВЛАДИКІН Олександр Насирбекович,
здобувач НАВС

Надзвичайно швидкі темпи розвитку технологій зв'язку, які спостерігаються останнім часом, обумовлюють важливе місце договорів про надання послуг зв'язку серед інших правочинів, пов'язаних із наданням послуг. Разом з тим, значний масив принципових питань правового регулювання вказаних зобов'язань не одержав належного вирішення у нормотворчій практиці і висвітлення у теоретичних дослідженнях, що обумовлено відсутністю досліджених доктринальних засад регулювання договорів про надання послуг зв'язку.

Однією із таких наукових проблем є визначення особливостей укладення договору про надання послуг зв'язку із фізичними особами. Адже споживачем послуг зв'язку може бути як фізична так і юридична особа [1, 2]. Виокремлення особливостей кожної із груп договорів про надання послуг зв'язку є одним із перших кроків у їх науковому дослідженні.

Аналіз переліку даних, які вказуються **фізичною особою** при укладенні договору про надання послуг зв'язку, а також документів, що мають бути пред'явлені з метою посвідчення особи дозволяє дійти наступних висновків.

Договір підписується безпосередньо абонентом, за яким у майбутньому буде закріплений наданий оператором ідентифікаційний номер. Зазвичай саме вказана особа у подальшому і буде користуватися цим номером. У випадку, коли номер буде переданий іншій людині, стороною в укладеній з оператором зв'язку угоді все одно залишається той, хто підписав договір. Саме ця особа матиме права та нестиме обов'язки, передбачені угодою.

У момент укладення договору оператор зв'язку отримує різні види інформації про абонента, залежно від документу, яким особа підтверджує особисті дані (паспорт, посвідчення водія, службове посвідчення працівника органів державної влади або місцевого самоврядування тощо). **Обов'язковими реквізитами** зазвичай є: прізвище, ім'я, по батькові; реєстраційні дані документу, що підтверджує особу; індивідуальний податковий номер.

Також оператором можуть бути зафіксовані **додаткові** відомості щодо адреси реєстрації, адреси можливого фактичного місця проживання (адреси доставки кореспонденції), контактного телефону, адреси електронної пошти. Залежно від джерела отримання, дані слід класифікувати на:

– такі, що отримані з джерел документованої інформації (прізвище, ім'я, по батькові, індивідуальний податковий номер та інші);
– отримані безпосередньо від особи (адреса доставки кореспонденції, контактний телефон, адреса електронної пошти).

З урахуванням викладеного, частина відомостей, які вказуються фізичною особою при укладенні договору, є документально не підтвердженими і можуть бути недостовірними (не відповідати дійсності).

Оскільки заповнення документів, необхідних для укладання договору (угоди та замовлення про надання послуг) здійснюється на підставі копій особистих документів, які нотаріально не посвідчуються — у випадку злочинної домовленості між абонентом та представником оператора можливе підключення абонента на паспортні дані іншої особи.

Документи, що надаються фізичною особою при підписанні договору про надання послуг зв'язку, є чинними на дату укладення угоди. Однак надалі оператором жодним чином не відслідковуються зміни що вносяться до цих документів. Тобто, наприклад, при перереєстрації особи за новою адресою на постійне проживання, або зміни прізвища — у облікових даних оператора буде зазначена інформація, надана абонентом на момент укладення договору.

Відомості, які вказуються громадянином при укладенні договору про надання послуг мобільного зв'язку, згідно із чинним законодавством [3], є інформацією про особу (сукупністю документованих або публічно оголошених відомостей про особу) і мають певний, закріплений у діючих нормативно-правових актах, статус.

Означеного висновку дозволяє дійти, зокрема, контент-аналіз Закону України «Про інформацію» [3], у ст. 23 якого визначено, що джерелами документованої інформації про особу є видані на її ім'я документи, *підписані нею документи*, а також відомості про особу, зібрані державними органами влади та органами місцевого і регіонального самоврядування в межах своїх повноважень.

Досліджені нами особливості укладення договору про надання послуг зв'язку із фізичними особами дозволяють більш точно ідентифікувати дану групу договорів серед інших споріднених різновидів і є одним із перших кроків у науковому дослідженні усієї системи договорів про надання послуг зв'язку.

Подальше наукове розроблення загальнотеоретичних проблем договорів про надання послуг зв'язку, окремих їх різновидів є необхідною умовою впровадження досконалішого правового регулювання зазначеного виду договірних зобов'язань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 12. — С. 155 (зі змінами).
2. Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2005 р. №720 // Офіційний вісник України. — 2005. — № 32. — С. 284 (зі змінами).
3. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657 —XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — С. 650 (зі змінами).

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ ДИСТРИБУЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ДОГОВОРІВ ДОРУЧЕННЯ

КОВТУНЕНКО Віталій Володимирович,
здобувач НАВС

Договір доручення — це оформлений відповідно до чинного законодавства договір, за умовами якого одна сторона (повірений) зобов'язується здійснити від імені і за рахунок іншої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Юридичні аспекти договору доручення досить докладно висвітлені в Главі 68 Цивільного кодексу України [1].

Найважливішими словами в наведеному вище визначенні «договір доручення» варто вважати «від імені» і «за рахунок». Якщо діяльність здійснюється «від імені» — очевидна відсутність факту переходу права власності на товар (роботу, послугу). Умова «за рахунок» означає відсутність витрат у повіреного і наявність таких у довірителя.

Договори доручення можуть здійснюватися як на внутрішньому ринку, так і в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Предметом договору можуть бути як товари, так і послуги, роботи. Умовно договори доручення можуть бути класифіковані за двома групами.

1. Договори доручення на надання послуг (тобто повірений проводить маркетингові дослідження, пошук партнерів, рекламну кампанію, автоперевезення); на придбання товарів; на виконання робіт (повірений проводить ремонт, гарантійне обслуговування) і т.п. — узагальнено Договори доручення на придбання.
2. Договори доручення на продаж товарів, наприклад, у регіонах України; на надання послуг територіально віддаленому клієнту; на виконання робіт зі зборки, монтажу проданого устаткування, якщо сам довіритель їх виконати не може й ін. — узагальнено Договори доручення на продаж.

Таким чином, коли йдеться про договори дистрибуції, такі, на нашу думку мають бути включені саме до другої групи.

Разом з тим, договорам дистрибуції притаманні певні особливості, що мають бути враховані при їх науковому аналізі у якості одного з видів договорів доручення [2].

По-перше, особливістю предмету договору дистрибуції є те, що придбання дистрибутором товару у виробника передбачає мету подальшої його реалізації. Таким чином, по суті відносин, придбання в даному випадку має цільовий характер і є лише допоміжним засобом для досягнення основної мети — продажу (відчуження, реалізації) товару кінцевому споживачу.

Отже, договір дистрибуції охоплює декілька етапів торговельної діяльності: придбання товарів, просування їх на ринок, реалізація та післяпродажне обслуговування (гарантійне та сервісне).

Дистрибутор у такому ланцюжку виступає у якості торгового посередника, який сприяє просуванню товару на ринках. Він ніколи не виступає у ролі кінцевого споживача — ні споживача товару особистого, сімейного характеру, ані споживача продукції у процесі виробництва, наукових досліджень, для навчальних цілей, оборони тощо.

По-друге, відношення сторін дистрибуторського договору не вичерпуються передачею права власності на річ від постачальника покупцю, а охоплюють також подальшу долю речі. На дистрибутора покладається ряд додаткових зобов'язань, що виходять за рамки відносин передачі права власності на товар і сплати його ціни. Так, на дистрибутора покладається зобов'язання рекламувати товар, забезпечувати його післяпродажне обслуговування.

По-третє, дистрибутор придбаває товари у власність, отже, виторг від наступного продажу товарів надходить у власність дистрибутора, а не довірителя, принципала чи комітента, як це відбувається у разі укладення власне посередницьких договорів.

По-четверте, як правило, укладаючи договір дистрибуції, сторони визначають територію, на якій дистрибутор буде просувати і реалізовувати продукцію. Дуже важливою обставиною такого договору є питання ексклюзивності: якщо одного дистрибутора наділено правами щодо реалізації продукції постачальника на даній території, тоді, відповідно, дистрибутор буде ексклюзивним, в іншому разі постачальник на даній території не буде обмеженим у праві укладення дистрибуторських договорів з іншими особами, а також самостійно продавати свою продукцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435 — IV // Голос України. — 2003. — № 45. (зі змінами).
2. Лосевська О. Дилерський договір. Практика укладання, взаємовідносини сторін та порядок виконання / О. Лосевська, І. Воєводіна // Юридична газета. — 2011. — № 14. — С. 13.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ФОТО-, КІНО-, ТЕЛЕ- ЧИ ВІДЕО ЗЙОМОК В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД КЛАСИФІКАЦІЇ МІСЦЬ ТА СПОСОБІВ ЇХ ПРОВЕДЕННЯ

ОРЕЛ Інна Вікторівна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

На вулицях міст все більше з'являється різної оптичної техніки: від камер на фасадах будинків до систем відеоспостереження за дорожнім рухом. Більш того, за багатьма працівниками здійснюється відео нагляд за місцем їх роботи. Та й самі українські компанії застосовують відеозйомку не тільки з метою збереження майна або охорони порядку, але й з метою реалізації превентивних заходів щодо представників влади. Сьогодні вже не здивуєш різні контролюючі органи, робота яких у приміщенні суб'єктів, які перевіряються фіксується на носії інформації. Тобто процес набирає глобальних масштабів [6].

Як правило відкрите фотографування та знімання на відеокамеру в громадських місцях є абсолютно законними, за виключенням деяких випадків:

– не можна знімати, навіть відкрито, в місцях, які визнані місцями особистого користування, таких як, наприклад, туалети, роздягальні, ванні кімнати;
– не можна знімати без дозволу в транзитних будівлях, будівлях суду, урядових будівлях тощо;
– не можна знімати на фото чи відеокамеру, якщо своїми діями ви заважаєте працювати міліції, пожежникам, або медичним працівникам;
– не можна знімати в місцях, які є приватною власністю, якщо наявне попередження про заборону зйомок.

Стаття 32 Конституції України передбачає, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1]. Відповідно до п. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію» під конфіденційною інформацією розуміється інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Окрім цього Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом. Тобто, в принципі, кожен громадянин або службова особа може заявити, що та інформація, яку можна зібрати про нього, наприклад, в процесі виконання трудових обов'язків або щодо інших аспектів життєдіяльності, є конфіденційною [2].

Невтручання в особисте і сімейне життя при проведенні фото-, кіно-, теле- і відеозйомок закріплено в цивільному законодавстві, а саме ст. 307 ЦК України [5]. Слід зазначити, що в таких випадках за загальним правилом згода фізичної особи на зйомку обов'язкова. Зйомка, у тому числі таємна, без згоди особи може бути проведена лише у випадках, встановлених законом, наприклад, в рамках кримінального процесу. Існують винятки щодо наведених вище прав і свобод громадян. Наприклад, у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність мають право негласно знімати інформацію з каналів зв'язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації тільки за рішенням суду [3]. Однак проведення оперативно-розшукової діяльності, у тому числі проведення фото-, кіно- і відеозйомки, іншими приватними організаціями або особами забороняється. Таким чином, можна говорити, що якщо на здійснення зйомки, наприклад, в офісі не було згоди, то очевидний факт порушення права на таємницю особистого життя і виникнення можливості вимагати компенсації моральної шкоди. Знімати

в офісі можна тільки за згодою працівників. Але в окремих випадках згода особи на зйомку презумується, тобто фізична особа вважається такою, що погодилася на зйомку, поки вона не висловить свою незгоду щодо цього. До таких випадків презумпції згоди можна відносити зйомки, які проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру. У разі якщо фізична особа заперечує з приводу його фіксації на відповідну плівку, то зйомка повинна бути припинена, а моменти з його участю вилучені. Необхідно зазначити, що на підприємстві (в офісі) можуть бути приміщення, що підпадають під поняття публічності, наприклад, робочі кабінети, конференц-зали. Проте це не означає, що в таких місцях можна знімати без згоди, оскільки щоденний процес виконання трудових обов'язків не можна назвати заходом публічного характеру. Отже, в так званих публічних місцях зйомка дозволена. Стаття 29 КЗпП зобов'язує роботодавця проінформувати працівника під розписку про умови праці [4]. Простіше кажучи, згода працівника на зйомку має бути виражене письмово. Відсутність письмової згоди працівника щодо здійснення відеозйомки на робочому місці, дозволяє стверджувати про те, що запис проводиться незаконно. Однак всі відеоспостереження мають бути відкритими. Отже, камери спостереження в громадських місцях повинні знаходитися на видному місці.

Отже, якщо в приміщенні або навіть на вулиці відеокамери не досяжні для людського ока (або відсутні відповідні повідомлення про відео спостереження чи зйомку), то такий відеозапис здійснюється незаконно. Хоча всьому вище наведеному можна протиставити сумнівний, але маючий право на існування контраргумент. Адже в ст. 307 Цивільного кодексу йдеться про плівку (тобто про носії інформації «доцифрового» періоду), а в сучасних умовах запис здійснюється на більш технічно просунуті засоби зберігання інформації. Така прогалина в законодавстві може призвести до багатьох непорозумінь, вона потребує подальшого уточнення з боку законотворчих органів влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Законодавство України [електронний ресурс] Конституція України. — Режим доступу до документа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law2/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0
2. Законодавство України [електронний ресурс] Закон України «Про інформацію». — Режим доступу до документа: -http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657–12
3. Законодавство України [електронний ресурс] Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». — Режим доступу до документа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2135–12

4. Законодавство України [електронний ресурс] Кодекс законів про працю. — Режим доступу до документа: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0001.html
5. Законодавство України [електронний ресурс] Цивільний кодекс України. — Режим доступу до документа: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435–15
6. Вадим Боричевський [електронний ресурс] Законом під «третє око». — Режим доступу до документа: http://www.юрконсультация.com.ua/yuridichna-analitika/217—q-q.html

ДОГОВІР ПРО СТВОРЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ

ПАТОЧНОВА Валерія Валеріївна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

До аудіовізуальних творів належать кінематографічні та інші твори, виражені засобами, аналогічними кінематографії, — такі, як телевізійні способи фіксації зображень із супроводжуючим звучанням на магнітних плівках, платівках, дисках тощо. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими. Своєрідність об'єктів зазначеного договору полягає в тому, що аудіовізуальний твір становлять складові, які у свою чергу можуть бути окремими об'єктами авторських договорів. Основою аудіовізуального твору, як уже зазначалося, є літературний сценарій. Крім сценарію, аудіовізуальний твір складають діалоги, музичні твори, тексти пісень, послідовність рухів тощо.

Багатоманітність складових аудіовізуального твору зумовлює чисельність його створювачів — авторів. Тому однією із сторін можуть бути автори сценаріїв, діалогів, музичних творів, спеціально створених для аудіовізуального твору, режисери-постановники, художники-постановники, оператори тощо. Для створення окремих елементів аудіовізуального твору можуть залучатися й інші фахівці та митці.

Особливість зазначеного договору полягає в тому, що контрагентом у ньому можуть бути дві особи — організація, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсер. Такими організаціями є кіностудія, телестудія та інші, що мають своїм родом занять створення аудіовізуальних

творів. Це можуть бути організації будь-якої форми власності, але з правами юридичної особи.

Продюсер — особа, яка організує або організує і фінансує постановку аудіовізуального твору. Автори за своїм вибором можуть укладати авторські договори як з організацією, яка здійснить виробництво аудіовізуального твору, так і з продюсером.

Авторські договори укладаються між організацією, що зобов'язується здійснити виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером і з кожним з авторів окремих творів, що становлять у цілому аудіовізуальний твір. Вони є авторами окремих видів творів, які спеціально створені для даного аудіовізуального твору і увійшли складовою частиною до всього аудіовізуального твору. При цьому не має значення, створено цей твір спеціально для аудіовізуального твору раніше чи в процесі роботи над ним, чи ці твори взагалі існували раніше (наприклад, музика, текст пісень тощо). Отже, автор раніше створеного твору, переробленого (або не переробленого), але включеного складовою частиною до аудіовізуального твору також вважається співавтором аудіовізуального твору.

Укладення авторського договору на створення аудіовізуального твору (або на передачу прав на раніше створені твори) тягне за собою передачу авторами цих творів (або іншими володільцями авторських прав на раніше створені твори) виробникові аудіовізуального твору виключних прав , на використання аудіовізуального твору, якщо інше не передбачено авторським договором. Проте автор музичного твору з текстом чи без тексту, створеного спеціально для аудіовізуального твору, як виняток із загального положення, зберігає право на одержання винагороди за використання цього музичного твору при кожному його публічному виконанні або публічному сповіщенні, а також здачі внайми примірників аудіовізуального твору.

Це означає, що автори, які зробили внесок або зобов'язалися зробити внесок у створення аудіовізуального твору і передати майнові права організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи продюсеру, не мають права заперечувати проти відтворення, розповсюдження, публічного сповіщення і виконання, передачі в ефір для загального відома або проти будь-якого іншого публічного сповіщення твору, а також проти субтитрування і дублювання його тексту. Але ця норма не стосується музичних творів, включених до аудіовізуального твору.

Автори творів, які увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального

твору в цілому. Проте в договорі з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером може бути передбачено інше. Виробник аудіовізуального твору має право при кожному використанні цього твору зазначати своє ім'я чи найменування або вимагати такого зазначення. Відповідальність сторін у договорі на створення аудіовізуального твору за порушення умов договору настає за загальними правилами.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КАСАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

РОМАНЕНКО Тетяна Андріївна,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Характеризуючи суть касації в цивільному судочинстві, деякі автори традиційно стверджують, що вона є одним зі способів оскарження судових рішень (постанов); досить часто її визначають і як стадію цивільного судочинства; іноді касаційний перегляд судових рішень визначають як інститут цивільного процесуального права.

Однак, ніхто з авторів не досліджує сутність касації, виходячи з різних її компонентів, тобто в різних її значеннях та аспектах.

Виходячи з того, що під суттю правового явища слід розуміти внутрішні і необхідні, загальні й основні, істотні, головні і стійкі властивості, ознаки, межі правових явищ, єдність і взаємообумовленість яких визначають їх специфіку і закономірності розвитку, то для визначення суті будь-якого правового явища необхідно враховувати всі його компоненти та аспекти.

1. Ознаками, які характеризують касаційне оскарження судових рішень як самостійний спосіб оскарження, є самостійні: засіб захисту (касаційна скарга), об'єкти оскарження (рішення та визначені законом ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку; рішення та ухвали апеляційного суду, ухвалені (постановлені) за результатами апеляційного розгляду; ухвали апеляційного суду, якщо вони перешкоджають подальшому провадженню в справі), підстави для перегляду судових рішень (неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права), передумови й умови права на звернення до суду касаційної інстанції (належний суб'єкт права на звернення до вказаного суду;

дотримання строку звернення; виконання вимог до форми і змісту касаційної скарги).

2. Аналізуючи наукові визначення поняття стадії, можна дійти висновку про те, що під стадією цивільного процесу слід розуміти сукупність цивільно-процесуальних правовідносин, які об'єднані загальною метою, складають частини єдиного цивільного процесу, і направлені на реалізацію та досягнення як власних цілей і завдань, так і загальних цілей і завдань цивільного судочинства.

В теорії цивільного процесуального права критеріями виділення стадій цивільного процесу розглядаються завершеність стадії і наявність самостійного, кінцевого завдання. Сутнісними характеристиками стадії є її форма і зміст, який розкривається за допомогою використання системного підходу і через такі правові категорії, як: цілі, завдання, функції, принципи, юридичні факти, процесуальні правовідносини.

Визначені критерії самостійності стадій процесу, елементи, що розкривають зміст і характеризують форму, повною мірою можуть застосовуватися при характеристиці стадії касаційного провадження і розкривати суть касації, але лише в одному з її аспектів.

Враховуючи, що стадії складаються з етапів, які послідовно змінюються: відкриття, підготовки і розгляду по суті, що завершується прийняттям процесуального акта, то стосовно стадії касаційного провадження також правомірне виділення таких процесуальних етапів, як: відкриття касаційного провадження, підготовка і розгляд по суті, що завершується ухваленням рішення чи постановленням ухвали.

3. У теорії права інститут права розглядається як система відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, які регулюють певну групу (вид) однорідних суспільних відносин.

На сучасному етапі розвитку юридичної науки при виділенні в системі права його самостійних інститутів загальновизнаним є використання двох критеріїв, які виступають системостворюючими чинниками: предмету і методу правового регулювання. Проте, враховуючи, що в процесуальних галузях предмет і метод правового регулювання однотипні впродовж всього процесу, вказаних критеріїв недостатньо для структуризації галузі на окремі самостійні інститути.

У зв'язку з цим, у науці були запропоновані й інші підходи до визначення вказаних критеріїв. Так, на думку М.К. Юкова та Я.Ф. Фархтдінова, головними системоутворюючими чинниками при утворенні правового інституту є предмет правового регулювання і функції, що виконуються їм. Така думка уявляється обґрунтованою. Отже, для виділення окремих інститутів галузі

цивільного процесуального права об'єктивно необхідне існування і використання одночасно як предметного, так і функціонального критеріїв.

Касаційний перегляд судових рішень: по-перше, як частина більш складної системи (галузі права) функціонує: впливає на суспільні відносини, регулює порядок провадження в суді касаційної інстанції; по-друге, є певною сукупністю норм, регулюючих однорідну групу цивільних процесуальних відносин, що виникають з приводу перевірки судових рішень, що набрали законної сили, та є спеціальним інститутом цивільного процесуального права, норми якого зосереджені в окремій главі 2 розділу V Цивільного процесуального кодексу України «Касаційне провадження».

Таким чином, касаційне провадження як стадія та касаційний перегляд судових рішень як інститут права — різні елементи правового регулювання різних систем: цивільного судочинства і галузі цивільного процесуального права. Залежно від того критерію (домінуючої ознаки), який закладається в основу виділення і формування тих або інших специфічних меж касаційного провадження і дозволяє аналізованому правовому явищу функціонувати і розвиватися, представляється можливим розглядати касаційне провадження і як спосіб оскарження судових рішень, і інститут цивільного процесуального права, і самостійну стадію цивільного процесу. Дані форми виступають різними аспектами касаційного провадження і в сукупності складають його суть.

СПІРНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ

СОБОЛЄВ Дмитро Володимирович,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Починаючи з 1992 року виникало безліч проблемних питань що до правового режиму майна, приватизованого подружжям. Багато з них не вирішені і до сьогодні. Тому буде практично важливим висловити певні міркування з цього приводу.

У процесі приватизації виникають певні правовідносини між подружжям. Дані правовідносини дають право як чоловіку так і дружині брати участь у приватизації, а отже один із подружжя може не скористатися своїм правом та не брати участь у приватизації. В свою чергу останній момент і створює в подальшому певні спірні ситуації.

Отже, найбільш незрозумілим є питання: чи має право власності на приватизоване житло той з подружжя, який не брав у приватизаційному процесі прямої участі?

Для відповіді на це питання необхідно проаналізувати відповідні статті Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» та визначити, що право на приватизацію житлового приміщення мають громадяни України, які постійно проживали на час приватизації в певному приміщенні та висловили свою згоду на приватизацію житла.

Отже, приватизована квартира може стати об'єктом права спільної власності подружжя, якщо:

– подружжя є громадянами України;
– чоловік та дружина постійно проживали в квартирі;
– чоловік та дружина висловили своє бажання на приватизацію квартири.

Нещодавно було розроблено законопроект у зв'язку з необхідністю удосконалення правового режиму спільної сумісної власності подружжя шляхом уточнення переліку об'єктів такого права власності.

11 січня 2011 року Президент України підписав Закон України «Про внесення зміни до статті 61 Сімейного кодексу України» щодо об'єктів права спільної сумісної власності подружжя та який набув чинності з 08 лютого 2011 року. Цим законом Верховна Рада України постановила доповнити статтю 61 Сімейного кодексу частиною п'ятою такого змісту: *«Об'єктом права спільної сумісної власності подружжя є житло, набуте одним із подружжя під час шлюбу внаслідок приватизації державного житлового фонду, та земельна ділянка, набута внаслідок безоплатної передачі її одному з подружжя із земель державної або комунальної власності, у тому числі приватизації».*

При прийнятті даних змін супроводжувалась пояснювальна записка «Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту» з якою можна ознайомитися на сайті ВРУ. В ній вказано: законопроект розроблено у зв'язку з необхідністю удосконалення правового режиму спільної сумісної власності подружжя шляхом уточнення переліку об'єктів такого права власності. Проте, залишається законодавчо не врегульованим питання щодо права власності подружжя на земельну ділянку, в тому числі набуту одним із подружжя за час шлюбу на підставі безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності або приватизації. В результаті такої невизначеності судами різних інстанцій під час розгляду спорів щодо поділу майна подружжя допускається різне застосування вищезазначених норм.

З пояснювальної записки до законопроекту логічно допустити, що ст. 61 Сімейного Кодексу України перераховує різні види майна подружжя,

але не визначала таким приватизоване майно. Відтак, була наявна прогалина в Законі, яку і намагався заповнити новий Закон.

Не зрозумілим залишається чому саме була привернута увага, щодо проблем які постали в судовій практиці, а відносно нотаріальних дій стосовно приватизованого майна подружжя, в документі не вказаного жодного слова.

Слід зазначити, що протягом багатьох років існування законодавства про приватизацію було вчинено безліч нотаріальних дій, пов'язаних з приватизованим майном подружжя, зокрема, купівля-продаж, дарування, видача свідоцтв про спадщину тощо.

Багато вчених та практиків висловлювало безліч своїх міркувань з приводу режиму власності приватизованого майна одним із подружжя. Деякі вважають, що житло чи земельна ділянка приватизована одним із подружжя до прийняття нової норми в СК України є особистою приватною власністю того з подружжя хто особисто подав заяву про приватизацію. Саме Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду» і регулює процес приватизації майна громадянами України.

Що стосується приватизації житла саме одним із подружжя, то в даному випадку має місце сімейні правовідносини крім приватизаційних, а саме ст. 65 Сімейного Кодексу України говорить про те що, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Виходячи з даної норми логічно припустити, що право спільної сумісної власності виникає навіть в тому випадку коли приватизація здійснювалась одним із подружжя. Тому необхідно пам'ятати, що в даній ситуації виникають два види відносин: приватизаційні та сімейні.

Нажаль закони не можуть бути досконалим, скоріше вони повинні бути ефективними, оскільки змінюються суспільні відносини і законодавство не може завжди встигати за зміною діючих відносин. Тому беручи до уваги вище зазначені проблеми можна зробити висновок, що ефективнішим врегулюванням відносин пов'язаних з вирішенням правового статусу майна подружжя було б прийняття змін в СК України якими передбачити обов'язковість укладання шлюбного договору не пізніше тридцяти днів з дати реєстрації шлюбу.

У випадку ж не укладення такого договору, при зверненні одним із подружжя до суду про розірвання шлюбу, суди не будуть розглядати позов, поки не буде наданий такий договір або інший договір про врегулювання майнових відносин.

ВИЗНАННЯ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ УКЛАДЕНИХ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ УДАВАНИМИ

СУШАК Валерія Валерійовича,
здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Поглиблена інтеграція України в міжнародне співтовариство, збільшення торгівельних зв'язків з іноземними державами, залучення іноземних інвестицій призвело до того, що кризовий стан світової фінансової системи, який розпочався у 2008 р., безпосередньо позначився і на українській економіці. Що в свою чергу вплинуло на підвищенні рівня безробіття, зменшенні доходів населення та інфляцію, значне зростання курсу іноземних валют.

Наслідком негативних чинників стала велика кількість судових спорів, щодо виконання кредитних договорів, договорів банківського вкладу, забезпечення договірних зобов'язань, звернення стягнення на заставлене майно, визнання договорів кредиту, поруки, застави, іпотеки недійсними тощо. Значна кількість спорів стосується кредитних договорів, укладених в іноземній валюті.

Кредитні спори в більшості виникають через неможливість своєчасного виконання взятих на себе договірних зобов'язань, в частині повернення кредиту, через негативні зміни у фінансовому стані позичальника кредитних правовідносин. Також поширеним є суб'єктивний фактор, пов'язаний з небажанням позичальника з різних підстав повернути отриманий кредит.

Відповідно до інформації наданої Судовою палатою у цивільних справах Верховного суду України в Узагальненні судової практики розгляду цивільних справ, які виникають з кредитних правовідносин (2009–2010 роки) від 7 жовтня 2010 року — «…у 2009 році на розгляді місцевих судів у першій інстанції перебувало 197,6 тис. цивільних справ, які випливають з кредитних відносин. У структурі цивільних справ, які випливають з кредитних відносин, що перебували на розгляді судів, найбільшу питому вагу становили справи щодо укладення, виконання та розірвання договорів — 182 тис., або 92,1 % від усіх справ, які випливають з кредитних відносин. Зокрема, спорів щодо укладення, виконання та розірвання договорів кредиту перебувало 115,8 тис. справ, банківського вкладу — 31,1 тис., позики — 11,1 тис., банківського рахунку — 4,1 тис. Справ, пов'язаних з виконанням договірних зобов'язань в іноземній валюті, у провадженні судів перебувало 25,4 тис..»

Тобто, в судовій практиці прослідковується невтішна тенденція цивільних позовів про визнання кредитних договорів в іноземній валюті недійсними.

У відповідності зі ст. 99 Конституції України грошовою одиницею України є гривня, а ч. 1 ст. 192 ЦК України передбачає, що законним платіжним засобом на території України є грошова одиниця України.

Відповідно до статті 524 Цивільного кодексу України: «Зобов'язання має бути виражене у грошовій одиниці України — гривні. Сторони можуть визначити грошовий еквівалент зобов'язання в іноземній валюті».

Статтею 1054 ЦК України передбачається можливість банку надавати грошові кошти (кредит) позичальникові на договірних умовах. Тобто, під терміном «грошові кошти» законодавець розуміє саме грошову одиницю — гривню, а банк, укладаючи з позивачем кредитний договір у іноземній валюті розумів, що валюта не може бути використана за цільовим призначенням, а саме для придбання об'єкту нерухомості або транспортного засобу.

Також, непоодинокими в практиці є позовні заяви про визнання кредитних договорів укладених в іноземній валюті — удаваними та визнання їх такими, що укладено в національній валюті, але питання про законність та обґрунтованість вищевказаних позовів викликає неоднозначну реакцію.

Відповідно до змісту ст. 235 Цивільного кодексу України: «Удаваним є правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили».

Узагальнення практики розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними викладених у листі Верховного суду України від 24.11.2008 року «Про практику розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними» вказує, що за удаваним правочином обидві сторони свідомо, з певною метою, документально оформлюють правочин, але насправді між ними встановлюються інші правовідносини. Даного висновку дійшов і Пленум Верховного суду в Постанові від 6 листопада 2009 року № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними».

Тобто, при визнанні кредитного договору удаваним необхідно встановити мету укладення кредитного договору в іноземній валюті — це приховання кредитного договору в національній валюті. Таким чином, при укладанні удаваного правочину обов'язковою ознакою є умисел та мета в діях сторін.

При укладанні кредитного договору позичальник, в силу об'єктивних чи суб'єктивних факторів (самовпевненості, не обізнаності), міг не розуміти суттєвої різниці в тому, що кредитний договір укладається в іноземній валюті, у зв'язку із тим, що цільове призначення кредиту (наприклад: купівля житла, транспортного засобу, тощо) було визначено в гривнях.

Разом з цим логічним є питання: «Чи не прослідковується в діях кредитора умисних дій ?»

Кредитор розуміючи різницю між кредитним договором в іноземній та національній валюті, задля, перекладання всіх ризиків (наприклад: інфляції) свідомо укладав кредитні договори із позичальником в іноземній валюті, хоч всі розрахунки по кредиту розраховувалися в національній валюті України — гривні. Тобто, укладання зазначених кредитних договорів порушує принцип справедливості.

Отже, де-юре кредитування згідно кредитного договору відбувалося в доларах США, а де-факто в національні валюті України –гривні, оскільки всі перерахунки кредитних коштів на рахунок продавця, повернення кредиту — здійснювались в гривні.

Встановивши під час розгляду справи, що укладення кредитного договору в іноземній валюті вчинено з метою приховати кредитний договір в національній валюті, суд на підставі статті 235 ЦК має визнати, що сторонами укладено кредитний договір в національній валюті України — гривні, та вирішити спір із застосуванням норм, що регулюють цей правочин, тобто провести перерахунок у гривні, а не доларах США.

АНОНС ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЙ НА 2011 РІК

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Шановні науковці! Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції інформує Вас, що ***наступні*** науково-практичні інтернет-конференції проекту **«Імперативи розвитку юридичної та безпекової науки»** будуть проведені у 2011 році:

Дата проведення конференції / Conference Date	**Дата подачі матеріалу на конференцію (deadline)**
26 травня **«Правові та політичні проблеми сучасності»**	до 13 квітня
06 June *(international conference – English language)* **«Global Security Governance and Political Transformations»**	26 May
24 серпня «**Актуальні проблеми зміцнення державності та національної єдності України**»	до 24 липня
29 жовтня «**Національна та міжнародна безпека в сучасних трансформаційних процесах**»	до 29 вересня
20 грудня «**Актуальні проблеми правоохоронної діяльності**»	до 20 листопада

Прохання матеріали надіслати відповідно до обраної Вами дати участі у нашій конференції.

До участі в заході запрошуються студенти, курсанти, аспіранти, ад'юнкти, вітчизняні і зарубіжні вчені, провідні науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів та наукових установ, представники правоохоронних органів, а також громадських організацій.

З огляду на важливість заходу, а також актуальність заявленої тематики конференція сприятиме поглибленню досліджень проблем сучасної юридичної та безпекової науки. За підсумками конференції будуть сформовані рекомендації, які будуть направлені до вищих органів державної влади України та Європи.

У рамках конференції планується робота за секціями: *1. Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права. 2. Конституційне право. Міжнародне право. 3. Цивільне та сімейне право. 4. Кримінальне право. Кримінально-процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. 5. Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право. 6. Трудове право. 7. Екологічне право. Земельне право. Аграрне право. 8. Фінансове право. Банківське право. 9. Господарське право. 10. Право інтелектуальної власності. Інформаційне право. 11. Національна, регіональна та міжнародна безпека.*

Робочі мови конференції: українська, англійська, російська.

Матеріали конференції будуть розміщені на Інтернет-сайті **http://www.natsecurity.com.ua**, а також будуть офіційно опубліковані у збірниках конференції у легальних видавництвах, зареєстрованих відповідно до законодавства України, які мають право на виготовлення друкованої продукції, а також матимуть міжнародний номер ISBN, а також УДК і ББК. Таким чином, дані збірники стануть можливим для використання у будь-якій бібліотеці світу, а не будуть простою збіркою неофіційних статей, які неможна ніде використати і на які важко посилатися при публікуванні результатів власного наукового пошуку.

Вартість публікації у збірнику тез доповідей складає **40 гривень за кожну** повну або неповну сторінку формату А4. Оплата за видання збірників надсилається на рахунок 2600 71535 84000 Укрсиббанка, ДРФО Ліпкан О.С. 313 580 1549, МФО банку 351 005.

Призначення платежу: Виготовлення друкованої продукції.

Ви офіційно сплачуєте гроші за видання збірника, а не поповнюєте невідомим особам їхні карткові рахунки. Це дає впевненість у тому, що видавництво, в якому надруковані наші збірники, є офіційно зареєстрованими в органах державної влади, а також те, що Ви отримаєте власні збірники поштою на адресу, вказану Вами в заявці.

У разі Вашої зацікавленості, просимо подати до друку доповіді, заявку та електронний варіант документа про оплату на участь в електронному вигляді на **e-mail: book@market-ua.com** відповідно до обраної Вами дати участі у нашій конференції.

У заявці необхідно вказати такі відомості:

- П.І.Б. автора (авторів), якому (яким) необхідно надіслати збірники;
- домашня адреса, код міста;
- контактний телефон;
- місце роботи або навчання, посада, вчене звання, науковий ступінь;
- e-mail, який буде вказаний на інтернет-сторінці для можливості поставити Вам запитання щодо наданих матеріалів.

З матеріалами попередніх конференцій можна ознайомитись на сайті: http://www.natsecurity.com.ua/students/

Вимоги до оформлення тез доповідей: матеріали подаються у форматі «doc» або «rtf» текстового редактора Microsoft Word; обсяг тексту — 2–10 сторінок; поля з усіх сторін 20 мм; гарнітура Times New Roman, кегль 14, інтерліньяж — 1,5.

Важливо пам'ятати!

Відповідальність за висвітлений матеріал у тезах несуть автори доповідей.

Кожна неповністю заповнена текстом сторінка оплачується як і заповнена. Рукопис не підлягає додатковому редагуванню, тому він має бути ретельно підготовлений.

На одну наукову працю надсилається 1 (один) примірник збірника на адресу першого автора, який вказаний у відомостях про авторів.

Оригінал документа про оплату зберігайте у себе.

Наші контакти: **Email: book@market-ua.com., academic@ukr.net**

Конференція «Імперативи розвитку юридичної та безпекової науки» — постійно діючий креативний хай-тек проект, заснований родиною Ліпканів у 2005 році. Результати конференції видаються друкарським способом офіційно зареєстрованим суб'єктом видавничої справи ФОП Ліпкан О.С., згідно з нормами ДСТУ, зокрема і **щодо накладу та розсилки** обов'язкових примірників, а також розміщуються на сайті **www.natsecurity.com.ua.**

Зміст і місію даного проекту ми хотіли б розкрити через постановку та відповідь на запитання, що найчастіше ставляться до нас.

Яке призначення даного проекту?

Основне призначення даного проекту — забезпечити українських студентів, аспірантів та вчених реальною можливістю публікувати результати власних досліджень для ознайомлення з ними широких кіл як української громадськості, так і зарубіжних вчених. Це досягається через: 1) безумовне розсилання матеріалів конференцій ***усім визначеним адресатам*** відповідно до Законів України «Про обов'язковий примірник документів» від 9 квітня 1999 року № 595-XIV, «Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про обов'язковий примірник документів» від 4 квітня 2007 року № 867-V (загалом 40 адресатів); 2) розсилання в бібліотеки тих навчальних закладів, учасники яких взяли участь в конференції ВНЗ, студенти або аспіранти матеріалів учасникам; 3) розсилання безпосереднім учасникам конференції; 4) публікацію матеріалів конференції в Інтернеті.

У чому полягає відмінність нашої Інтернет-конференції від звичайних та подібних Інтернет-конференцій?

Відмінність і престижність участі в нашій Інтернет-конференції обумовлена наступними принципами, що початково закладені в неї:

1) **комунікативність —** матеріали конференції публікуються не лише в збірниках тез, що друкуються, але й стають вільними для доступу в режимі читання в Інтернеті. Це уможливлює ознайомлення з дослідженнями авторів більш широкого загалу, ніж читацька аудиторія збірників тез і матеріалів конференції, надрукованих на паперових носіях;
2) **економічність —** автор матеріалів не витрачає власних коштів на проїзд в інші міста, а також свого часу, і може знайомитися з матеріалами конференції і спілкуватися в зручний для себе час через форум одночасно з колегами з різних куточків країни;
3) **оперативність —** термін оголошення про проведення конференції і практичного виходу збірників не перевищує 3 місяців;
4) **плановість —** дати проведення конференцій є наперед визначеними, що дає можливість чітко планувати вихід власної статті в потрібний для резидента конференції час;
4) **системність —** наш проект є закритим системним комплексом, оскільки від стадії його розроблення до стадії практичної реалізації він перебуває повністю під нашим контролем;
5) **компетентність —** ви сплачуєте гроші не міфічним особам, поповнюючи невідомо кому карткові рахунки, а перераховуєте гроші на рахунок офіційно зареєстрованого в органах державної влади суб'єкта підприємницької діяльності за виготовлення друкованої продукції, що гарантує вам надійне і цільове вкладання власних коштів і реальність виходу збірника;
6) **гарантованість —** гарантією виходу збірника є повністю легальний процес проведення конференції, чіткість оголошених і проведених конференцій, і відповідно виготовлення і друк збірників, а також їхня подальша реалізація в офіційно зареєстрованих інтернет-магазинах;
7) **безперервність —** наш проект є постійно діючим, це означає, що дані конференції проводяться постійно в безперервному режимі;
8) **відкритість —** окрім запланованих конференцій, ми можемо проводити і друкувати на замовлення матеріали спеціалізованих конференцій, присвячених розглядові окремих проблем;
9) **якість —** матеріали конференції якісно друкуються на відповідному папері і мають кольорову обкладинку, в Інтернеті вони викладені в спеціальному форматі, який є зручним для читання і роботи з текстами різної складності;
10) **відповідність державним стандартам —** кожний збірник конференції отримує УДК, ББК, а також має свій ISBN, і відповідно на задньому боці обкладинки — штрих-код (бар-код). Його друк відбувається на сертифікованому обладнанні і відповідає ДСТУ, що є свідченням його легальності та офіційності, на противагу іншим збіркам, які друкуються без зазначених вище нами вихідних даних, обмеженим тиражем, що: ***а)*** унеможливлює його розсилку обов'язковим адресатам, визначеним у законодавстві України; ***б)***

призводить до відсутності даних збірників у чітко визначених адресатів обов'язкової розсилки; *в)* зводить нанівець прагнення авторів публічно висловлювати свої думки; *г)* спричинює відсутність ISBN і відповідно штрих-коду, а отже робить даний збірник неофіційним і непридатним для використання в бібліотеках України та світу, а також незареєстрованим у Книжковій палаті України; *д)* означає, що збірники готуються лише за кількістю учасників, і окрім них, з матеріалами конференції ніхто ознайомлений бути не може.

Яким чином захищене право інтелектуальної власності публікацій авторів при розміщенні їхніх статей на Вашому сайті?

Використання високих технологій дозволило нам зробити зручним перегляд матеріалів попередніх конференцій таким чином, щоб зацікавлена особа могла ***лише дивитися*** той чи інший текст без можливості його копіювання.

Як взяти участь у даній конференції?

Брати участь у нашій конференції дуже просто. Потрібно завітати на наш сайт **www.natsecurity.com.ua,** обрати зручну для Вас дату проведення конференції і надіслати свій матеріал на нашу електронну адресу: e-mail: **book@market-ua.com**.

Скільки коштує участь у конференції?

Цінова політика участі обумовлена відповідністю даного видання усім вимогам ДСТУ, а також нормативам Книжкової палати України, щодо отримання міжнародних стандартних номерів. Відтак, ціна участі є пропорційною кількості сторінок, що ви їх надішлете, і в кожному конкретному випадку встановлюється окремо. А головне: окрім того, що вам ***до дому*** поштою прийде збірник матеріалів конференції, ваші матеріали ***безкоштовно*** будуть розміщені на нашому сайті, і з ними зможе познайомитися будь-яка людина на цій планеті.

Чи є альтернативи Інтернет-конференціям?

Нині, зважаючи на темпи життя, інформатизацію суспільства і дедалі зростаючу роль інформаційних технологій, альтернатив інтернет-конференціям не існує.

Наш проект —
пропозиція авторам крокувати разом із нами в майбутнє.

Дати наступних конференцій на 2011 рік:
24 серпня, 29 жовтня і 20 грудня 2011 року.

Навчально-наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Матеріали науково-практичної конференції
Київ, 28 червня 2011 року

Голова редакційної колегії: *В.А.Ліпкан*
Відповідальний за випуск: *О.С.Ліпкан*
Художній редактор *О.Г. Новіков*
Редактор *Є.П. Кравченко*
Комп'ютерне верстання *Д. Лепешин*

Підписано до друку 12.07.2011 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Умов.друк.арк. 4,3.
Наклад 300 прим. Зам. № 0715-11.

Видавець ФОП Ліпкан Олена Сергіївна
03058, Київ, вул. М.Донця, 23, б, кв. 33
Тел. +38 099 313 6581, факс: +38 044 4040 483
E-mail: **book@market-ua.com**., сайт: **www.book.market-ua.com.**
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3535 від 27.07.09.

Виготівник ТОВ «Дорадо-Друк»
09000, м.Сквира, вул. Щорса, 7
www.doradoalliance.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 2600 від 01.09.2006 р.